

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Otaniemi

Monikulttuurisuuden sopeuttaminen Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry:n toimintaan Elävä kirjasto -menetelmän avulla

Antti Kärkkäinen
Jonna Punkka
Opinnäytetyö
Huhtikuu 2010

Antti Kärkkäinen
Jonna Punkka

**Monikulttuurisuuden sopeuttaminen Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry:n toimintaan
Elävä kirjasto- menetelmän avulla**

Vuosi 2010 Sivumäärä 44

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa tietoa monikulttuurisuudesta Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalle sekä sopeuttaa maahanmuuttajaryhmän perustamista yhdistyksen toimintaan. Työ on laadullinen tutkimus, jossa aineisto kerättiin Elävä kirjasto -menetelmän avulla. Tutkimusmenetelmänä käytettiin osallistuvaa havainnointia ja tulokset on analysoitu aineiston sisällönanalyysillä. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry:n kanssa, joka on kolmannen sektorin voittoa tavoittelematon yhdistys. Opinnäytetyö on lisäksi yhteydessä Voimaannuttavan työn t&k-linjan Työn rajalla- hankkeeseen.

Elävä kirjasto pohjautuu vuonna 2000 pohjoismaisten nuorten kehittämään menetelmään, jonka tavoitteena on tuottaa tietoa henkilökohtaisella tasolla vähemmistöryhmistä. Elävä kirjasto on kuin tavallinen kirjasto, mutta kirjojen sijaan lainataan vähemmistöryhmiin kuuluvia ihmisiä luettavaksi. Menetelmä mahdollistaa vuoropuhelun henkilökohtaisella tasolla kasvotusten ja sen kiteytetty idea on:” Kohtaa omat ennakkoluulosi, sen sijaan että vain puhuisit niistä.”

Opinnäytetyön teoreettinen perusta rakentuu monikulttuurisuuden ja Elävän kirjaston ympärille. Suomessa monikulttuurisuus on lisääntynyt huomattavasti viimeisen parin vuosikymmenen aikana ja näin ollen noussut ajankohtaiseksi aiheeksi. Maahanmuuttajien lisääntyessä ennakkoluuloisuus on kasvanut valtaväestön keskuudessa. Pohdintaa on myös herättänyt maahanmuuttajataustaisten näkymättömyys etenkin sosiaali- ja terveysalan jatkohoidon palveluissa.

Opinnäytetyössä tutkittiin Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan käsityksiä monikulttuurisuudesta ja Elävä kirjasto -menetelmän tukea monikulttuurisuuteen sopeuttamisessa Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan. Tutkimustulosten mukaan kävijäkunnalle muodostui monikulttuurisuudesta käsityksiksi ennakkoluulot, integroitumisen vaikeus, eriävät mielipiteet ja apukeinot. Lisäksi kävijäkunta koki Elävä kirjasto -menetelmän auttavan monikulttuurisuuteen tutustumisessa ja kokemusten jakamisessa. Yleisesti suhtautuminen maahanmuuttajiin oli positiivista, mikä tukee suunnitellun uuden maahanmuuttajaryhmän perustamista Espoon mielenterveysyhdistykseen.

Antti Kärkkäinen
Jonna Punkka

Adjustment of multiculturalism into Espoo´s Mental Health Association actions by the Living Library -method

Year	2010	Pages	44
------	------	-------	----

The purpose of the thesis is to produce information about multiculturalism to Espoo´s Mental Health Association´s visitors and adapt an immigrant groups establishment to the association´s activities. The work is a qualitative research, where the material was collected with the help of the Living Library -method. Participant observation was the research method and the results have been analyzed with content analysis. This Thesis was made in co-operation with Espoo´s Mental Health Association, which is a third sector non-profit seeking registered association. The Thesis is in addition connected with Voimaannuttavan työn T & K -line´s Työn rajalla -project.

Living Library is based on a Nordic young peoples groups method, which was developed in 2000 and the goal is to produce information on a personal level about minority groups. Living Library is like an ordinary library, but instead of books, there are people belonging to minority groups being borrowed. The method enables a dialogue in a personal level face to face and its concentrated idea is: "Face your own prejudice instead just talking about them!"

The theoretical framework of the Thesis is built around multiculturalism and the Living Library. In Finland multiculturalism has increased significantly in the last two decades and thus become a more current topic. As the number of immigrants increases, prejudice has been growing among the mainstream. Invisibility of immigrants has aroused discussion, specially in the Social and Health Care further treatments services.

The research objects in the Thesis were Espoo´s Mental Health Association visitors conceptions about multiculturalism and the support of Living library -method to adjust multiculturalism into Espoo´s Mental Health Associations actions. In according to the research results visitors municipality consisted of perceptions about prejudice, difficulty of integration, conflicting opinions and assistance methods. In addition the visitor convention experienced the Living Library -method as a helpful way to access multiculturalism and sharing of experiences. Generally the attitude towards immigrants was positive, which support the establishment of new immigrant groups in to Espoo´s Mental Health Association.

Keywords: Multiculturalism, Living Library

Sisällys

1	Johdanto	5
2	Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus	6
3	Monikulttuurisuus.....	8
3.1	Integraatio	9
3.2	Kansainvälinen kommunikointi	11
3.3	Monikulttuurisuus mielenterveystyössä.....	13
4	Elävä kirjasto.....	15
5	Kohdejoukko ja toteutusympäristö.....	17
6	Tutkimuksen toteutus	18
6.1	Osallistuva havainnointi	20
6.2	Tutkimusaineiston tulkinta	21
6.2.1	Sisällönanalyysi	22
6.2.2	Aineiston analysointi.....	23
7	Tulokset	25
7.1	Käsitykset monikulttuurisuudesta	25
7.2	Elävä kirjasto -menetelmän tuki.....	27
8	Tulosten tarkastelu	28
9	Pohdinta	30
9.1	Luotettavuus	31
9.2	Tutkimuksen eettisyys	33
	Lähteet	35
	Liitteet.....	37

1 Johdanto

Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry:n kanssa ja työ on laadullinen tutkimus. Espoon mielenterveysyhdistys EMY ry on kolmannen sektorin vapaaehtoisiin perustuva yhdistys. Sen tarkoituksena on yhdistää ja aktivoida yhdistyksen kotipaikan ja sen lähikuntien alueella asuvia psyykkisistä ongelmista kärsiviä henkilöitä ja herättää ymmärrystä näistä ongelmista kärsiviä kohtaan sekä tehdä ennalta ehkäisevää työtä mielen-terveyden alueella.

Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämistyön hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa maahanmuuttajista Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalle ja näin luoda pohjaa monikulttuurisen toiminnan kehittämiseksi, kuten monikulttuuriselle vertaistukiryhmälle. Espoon mielenterveysyhdistyksen tarkoituksena on lisätä omaan toimintaansa mielenterveysongelmista kärsiville maahanmuuttajille suunnattu vertaistukiryhmä, sillä kävijäkunnassa ei tällä hetkellä ole yhtään maahanmuuttajia. Lisäksi opinnäytetyön merkitystä tukee monikulttuurisuuden suuri näkyvyys mediassa ja sen myötä heränneet keskustelut yhteiskunnallisella tasolla. Maahanmuuttajien lisääntyessä myös Suomessa, on aihe noussut koko ajan ajankohtaisemmaksi.

Tietoa monikulttuurisuudesta tuotamme vuonna 2000 nuorten Tanskassa kehittämän Elävä kirjasto -menetelmän avulla. Elävä kirjasto on kuin tavallinen kirjasto, jossa kuitenkin lainattavina kirjoina ovat usein ennakkoluulojen ja stereotyyppien kohteina olevat ihmiset, tässä tapauksessa maahanmuuttajat ja pakolaiset. Menetelmä mahdollistaa omien ennakkoluulojen kohtaamisen, molemminpuolisen oppimiskokemuksen sekä tiedon välittymisen henkilökohtaisella tasolla lukuhetken aikana.

Syitä maahanmuuttajien puuttumiseen Espoon mielenterveysyhdistyksen toiminnassa on monia. On mahdollista, että palveluista ei ole tiedotettu riittävästi tai ettei tiedonvälitys ole kohdistunut maahanmuuttajille. Lisäksi nykyisen kävijäkunnan mahdollinen ennakkoluuloisuus maahanmuuttajia kohtaan on saattanut jarruttaa maahanmuuttajille suunnattujen ryhmien perustamista. Toisaalta syitä voidaan hakea kulttuurien välisistä eroavaisuuksista ja tavoista käsitellä asioita.

Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu monikulttuurisuuden ja Elävä kirjasto -menetelmän ympärille näiden ollessa tutkimuksen keskeisimpiä tekijöitä. Monikulttuurisuutta on jäsenetty käsittelemään integraatiota, kansainvälistä kommunikointia sekä mielen-terveyden näkökulmaa. Tutkimusmateriaalia kerättiin osallistuvan havainnoinnin avulla Elävä kirjasto -tapahtumapäivien yhteydessä

2 Opinnäytetyön tausta ja tarkoitus

Sainola-Rodriguezin & Koehnin (2006) tutkimuksessa todetaan, että ihmisten liikkuvuus maasta toiseen on suurempaa kuin koskaan aikaisemmin. Turvaa ja tilaisuuksia oman maan rajojen ulkopuolelta etsivät niin koulutetut kuin kouluttamattomat ihmiset, opiskelijat, pakolaiset sekä turvapaikanhakijat. (ks. Gibney 2004.) Maahanmuuttajia on tullut Suomeen parin viimeisen vuosikymmenen aikana niin lähialueilta kuin kaukaisista maista. Vuoden 2009 loppuun mennessä Suomessa asui vakituisesti yhteensä 155660 ulkomaan kansalaista, mikä on n. 3 % Suomen koko väkiluvusta. (Maahanmuuttovirasto 2010.) Maahanmuuttajien määrän ollessa vähäisempi kuin muissa länsimaissa ei tarkoita sitä, ettei suhde olisi muuttumassa muun Euroopan kaltaiseksi myös Suomessa. Tekemisiin eri kulttuureiden kanssa joudutaan päivittäin mitä monimuotoisimmissa tilanteissa. Yhteiselosta huolimatta suomalainen ei kuitenkaan todella tutustu maahanmuuttajaan. Vaikuttaa siltä kuin eri kansojen edustajat eläisivät arkea yhteiselon sijaan vierä vieressä, sillä maahanmuuttajatkään eivät koe tuntevansa suomalaisia. (Sosiaalilääketieteellinen aikauslehti 2006/43, 47).

Periaatteessa Suomessa palveluita on tarjolla ja ne ovat kaikille avoimia tasapuolisesti. Katsottaessa pintaa syvemmälle nousee eteen silti suuriakin ongelmia. Esimerkiksi kuntien terveys- ja mielenterveyspalveluiden välillä on suuria eroja ja niitä on järjestetty sattumanvaraisesti. Terveystieteiden tutkimus ei ole saanut systemaattista koulutusta maahanmuuttajien erityistarpeista ja tutkimustieto maahanmuuttajien terveydentilasta on puutteellista. Tästä johtuen paine kohdistuu juuri mielenterveys- ja hoitopalveluiden kehittymiselle ottaa vastaan eri kulttuurien edustajien tarpeet huomioon. (Schubert 2007, 9-11.) Selkeää on, että maahanmuuttajat käyttävät vähemmän terveydenhuollon palveluita kuin valtaväestö. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tarkoita sitä, ettei palveluille olisi tarvetta. (Schubert 2007, 11.) Syitä hoitoon hakeutumattomuudelle ovat tarpeeseen liittymättömät tekijät, kuten maahanmuuttaja perheen varattomuus tai köyhyys, työttömyys, luku- ja kielitaidottomuus, ihonväri, naissukupuoli, sosioekonominen asema sekä länsimaaisista terveys- ja sairauskäsityksistä poikkeavat kulttuuriset terveystavat ja uskomukset. (Gissler, Malin & Matveinen 2006, 13).

Myös mielenterveyden hahmottaminen on kokenut muutoksia hyvinvointipolitiikan murroksen sekä mielenterveyteen liittyvän lisääntyneen tiedon myötä. Ihmisen kehitys ja psyykinen hyvinvointi nähdään yhä enemmän vuorovaikutuksellisenä. Ihmistä ja hänen kehitystään muokkaavat jatkuvasti ympäristö, kulttuuri sekä sosiaalinen verkosto. Lisäksi psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavat omaksutut arvot, normit ja identiteetti, jotka niin ikään rakentuvat vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (Vuori-Kemilä, Stengård, Saarelainen & Annala 2007, 9.) Yksilön psyykkisessä kehityksessä on suotuisia eli suojaavia- ja epäsuotuisia tekijöitä, jotka vaikuttavat mielenterveyteen. Suojaavia tekijöitä ovat hyvä sosiaalinen verkosto, omanarvon

ja hallinnan tunne sekä myönteinen elämänasenne. Epäsuotuisiksi tekijöiksi eli riskitekijöiksi muodostuvat esimerkiksi vieraantuneisuuden tunne, eristäytyneisyys, avuttomuuden kokeminen ja persoonaan liittyvää iteseton haavoittuvuutta. Epäsuotuisten tekijöiden ollessa voimakkaita riski sairastua mielenterveysongelmiin kasvaa. (Vuori- Kemilä ym. 2007, 10- 11.)

Lisäksi ihmetystä herättää maahanmuuttajien näkymättömyys jatkohoidon saatavilla olevissa palveluissa. Esimerkiksi Espoon mielenterveysyhdistyksen vakituksessa kävijäkunnassa ei ole tällä hetkellä yhtään maahanmuuttajaa tai maahanmuuttajataustaisia asiakkaita. Onkin tärkeää löytää syitä tälle ilmiölle ja tutkia sen syntyperää. Voiko hoitoon- tai palveluiden piiriin ohjauksessa olla puutteita vai onko syynä oma haluttomuus tai ennakkoluulot näiden järjestämiseen? Kyseessä on ajankohtainen kysymys, joka tukee opinnäytetyön merkitystä. Mahdollisista ennakkoluulojen olemassaolosta osalla Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijöistä tulivat myös työntekijöiden tekemät satunnaiset havainnot useiden vuosien ajalta.

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää 1. Millaisia käsityksiä Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalla on monikulttuurisuudesta? 2. Miten Elävä kirjasto -menetelmä tukee monikulttuurisuuden sopeuttamista Emyn toimintaan? Nämä toimivat myös opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä.

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Espoon mielenterveysyhdistykselle ja sen kävijäkunnalle maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan sekä auttaa heitä sopeutumaan maahanmuuttajiin uutena asiakasryhmänä yhteisissä toimitiloissa. Toisena tavoitteena on luoda pohjaa Espoon mielenterveysyhdistyksen monikulttuuriselle toiminnalle. Elävä kirjasto -menetelmän tavoitteena on ehkäistä shokkireaktio/torjunta maahanmuuttajia kohtaan. Lisäksi tavoitteena on luoda uusia verkostoja Espoon mielenterveysyhdistyksen ja maahanmuuttajatoiminnan välille.

Opinnäytetyö on yhteydessä Voimaannuttavan työn tutkimus- ja kehittämislinjan Työn rajalla-hankkeeseen. Työn rajalla- hankkeen tavoitteena on tutkia ja kehittää hyvinvointialan kolmannen sektorin toimintaa sekä edistää hyvinvointialan alueellista verkottumista. Lisäksi Työn rajalla- hankkeen tarkoituksena on kehittää valtaistavan työn menetelmiä ja tuottaa uusia toimintamalleja kolmannelle sektorille. Espoon mielenterveysyhdistys toimii yhteistyökumppanina Voimaannuttavan työn linjan kehittämissankkeessa ja on toivonut tutkimusta maahanmuuttajatoiminnan sopeuttamisesta yhdistyksen toimintaan.

Opinnäytetyön tutkimus- ja kehittämistyön tarkoituksena on monikulttuurisuuden sopeuttaminen Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan. Espoon mielenterveysyhdistys ei ole ollut monikulttuurinen yhdistys ja oletettavasti jäsenistöllä on ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Suvaitsevaisuutta ja monikulttuurista ymmärtämistä voidaan edistää koulutuksellisin

ja toiminnallisin keinoin, esimerkiksi valitsemallamme Elävä kirjasto -menetelmällä. Tämä sekä asenteiden muuttumisen havainnointi ja arviointi toimivat opinnäytetyön kehittämistävänä.

3 Monikulttuurisuus

Suomessa on viimeisten vuosien aikana yleistynyt käsitteet monikulttuurisuus ja monikulttuurinen. Tämä johtuu jatkuvasti kasvaneesta maahanmuuttajien määrästä. Käsitteille ei löydy perinteisistä suomen kielen sanakirjoista määritelmiä, sillä ne ovat vielä varsin uusia. Leena Eskelinen (2006) on aihepaketissaan ”Monikulttuurisuus – mitä se on?” selvittänyt Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksesta Kielitoimiston sanakirjan määritelmän, jonka mukaan monikulttuurisuus on ”useaan kulttuuriin liittyvä, perustuva tai kohdistuva” ja monikulttuurinen ”usean kulttuurin piirteitä sisältävä”. (Helsingin kaupungin kirjasto, 2006.) Tässä opinnäytetyössä monikulttuurisuudella tarkoitetaan yllämainittua määritelmää.

Suomi on sitoutunut kansainväliseen kanssakäymiseen Euroopan unionin myötä, jolloin ei ole mahdollista määritellä itsenäisiä linjauksia oman maan ympärille EU- maihin verrattuna maahanmuuttopolitiikan suhteen. Maahanmuuttajien ja pakolaisten on voitava tulla laillisesti myös Suomeen. Pienenä maana Suomi tarvitsee maahanmuuttajien tuomaa kansainvälisyyttä pystyäkseen kilpailemaan isompien maiden kanssa eurooppalaisista ja maailmanlaajuisista markkinoista. Maahanmuuttajien panos tässä kilpailussa on ensiarvoisen tärkeä lisä. Etu edellyttää kuitenkin hyvien etnisten suhteiden luomista ja säilyttämistä. Suomessa etnisissä suhteissa on vielä parantamisen varaa, sillä suhteet perustuvat vieläkin liian usein tietämättömyyteen, pelkoon tai vihaan. Tunteisiin vetoavat uutisoinnit ja sensaatiohakuiset kirjoitukset maahanmuuttajista ovat saaneet paljon julkisuutta. Lisäksi perättömät huhut esimerkiksi joidenkin maahanmuuttajaryhmien suuresta rikosalttiudesta tai laiskuudesta leviävät laajalle nopeasti. Näitä tarinoita kerrotaan yleisesti tosina ja niihin uskotaan helposti. Kierre syventyy entisestään, sillä ihmiset harvemmin kyselevät luotettavamman tiedon perään ja uskovat kuulemaansa. (Liebkind 2000, 181.)

Liebkind (2000) jatkaa tutkimuksessaan, että eniten rasistisia asenteita ja ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan lisäävät alhainen koulutustaso sekä vähäiset henkilökohtaiset kontaktit. Tästä esimerkkinä tulos, jonka mukaan maahanmuuttajiin kielteisimmin suhtautuivat maaseudulla asuvat nuoret miehet, joilla oli vähiten kontakteja maahanmuuttajiin. Tämän myötä kielteiset asenteet eivät perustu omakohtaisiin kokemuksiin. Ennakkoluuloisuus voi riippua myös ihmisen arvoasemasta. Esimerkiksi ne, jotka ovat autoritaarisempia, ovat osoittautuneet myös muita ennakkoluuloisemmiksi maahanmuuttajia kohtaan, sillä autoritaarisuuteen liittyy usein heikkoutta halveksivia ja kovuutta ihannoivia arvoja. Erityisen huolestutta-

vaa on, että Suomessa pidempään asuneet maahanmuuttajat olivat kokeneet enemmän rasismia ja luottivat vähemmän viranomaisiin kuin vasta muuttaneet. (Liebkind 2000, 173- 174.)

Samoja näkemyksiä rasismin kasvusta sekä ennakkoluulojen lisääntymisestä tuo esille Sabour, M. (2001) kirjassa ”Monenkirjava rasismi” (Simola & Heikkinen, 2003). Artikkelissaan Sabour korostaa yhtäläisesti maahanmuuttajien tuntemuksia ulkopuolelle jäämisestä ja syrjäytymisestä heikon ammatillisen ja sosiaalisen aseman vuoksi. Tällöin kohtaaminen on yksipuolista ja tapahtuu pääosin isäntämaan olosuhteiden ja odotusten sanelemana. Lisäksi maahanmuuttajat kokevat valtakulttuurin arvostuksenpuutteen omaa uskontoaan, elämäntapojaan ja arvojaan kohtaan. (Simola & Heikkinen 2003, 87.) Ylläolevissa tutkimuksissa selvitetään siis valtaväestön asennoitumista ja ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Yleinen negatiivinen suhtautuminen vaikeuttaa sopeutumista uuteen kulttuuriin. Näin ollen maahanmuuttajat kohtaavat päivittäin vaikeuksia integroitumisen kanssa.

3.1 Integraatio

Monikulttuurisessa yhteiskunnassa sanana integraatio merkitsee yhteistoimintaan sitoutumista kaikkien osapuolten välillä, jolloin tavoitteena on tasa- arvo ja yhteiskunnallinen koheesio. Yhteiskuntatieteellisenä terminä integraatio tarkoittaa prosessia, jossa osat pyrkivät muodostamaan kokonaisuuden. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa tämä tarkoittaa sitä, että kaikki osapuolet, kulttuuriset, etniset ja sosiaaliset ryhmät ovat kaikki pyrkiviä osia kokonaisuuden muodostamiseen keskinäisistä voimasuhteistaan riippumatta. (Forsander, Ekholm, Hautaniemi, Ali, Alitolppa- Niittamo, Kyntäjä & Quoc Cuong 2001, 47.) Mukailleen Suomen kotouttamislakia (1999) sanalla integraatio tarkoitetaan maahanmuuttajien henkilökohtaisten, kehittymiseen tähtäävien pyrkimysten kautta sopeutumista yhteiskunnan toimiin menettämättä kuitenkaan omaa kieltään ja kulttuuriaan. (Forsander & ym. 2001, 140.)

Sanana integraatio on otettu käyttöön siirtolaistutkimuksiin suhteellisen myöhään aiemmin käytettyjen termien assimilaatio ja akkulturaatio rinnalle tai tilalle. Käsitteen sisältöä ja käyttökelpoisuutta on alettu pohtia maahanmuutto- ja vähemmistötutkimuksissa vasta 1980-luvulla. Maahanmuuttajatutkimuksissa integraation käsitettä on problematisoitu melko vähän verrattuna käsitteen jatkuvaan käyttöön tutkimuksissa. Integraatio käsitteelle ei olekaan olemassa maahanmuuttajatutkimuksen näkökulmasta selkeätä ja yksiselitteistä määritelmää. Määrittely- yrityksistä ovat tutkijat joko luopuneet kokonaan ottaen käsitteen annettuna, tai kehittäen oman työmääritelmänsä. Tavallisemmin suuntana on ollut tutkia maahanmuuttajaosapuolen integraatiota isompaan kokonaisuuteen ja sen myötä tapahtuvia muuttuvia prosesseja nimenomaan maahanmuuttajan ja/tai hänen yhteisönsä kannalta. (Mäkikalli & Siivonen 2000, 76.)

Myös Forsander & ym. (2001) korostavat yllä olevaan tukeutuen, että keskeisintä on maahanmuuttajaryhmien pyrkimys kuulua johonkin tai joutua ulos suljetuksi jostakin. Tutkittaessa kuulumisen ja ulos sulkeutumisen tapoja sekä keinoja, on tämän jonkin määrittely jäänyt kuitenkin vähemmälle. Puhutaan yleisellä tasolla, sen enempää määrittämättä ja tarkentamatta. Puhuttaessa jostakin, toinen voi ymmärtää asian ryhmänä kun taas toinen yhteiskuntana, mikä aiheuttaa sekavuutta ja epäselvyyksiä. Etnisyys ja integraatiokeskustelun keskeisimpänä liittymäkohtana ovatkin olleet juuri kysymykset erosta meidän ja muiden välillä. Tässä vaiheessa voidaan esittää kysymys: Milloin, missä ja miksi rajaa ylläpidetään, jos sitä ylipäätään pidetään? (Forsander ym. 2001, 32- 33.)

Akkulturaatio eli kulttuurinen sopeutuminen on kasvava tutkimuksen ala. Kysymykset käyttäytymisestä, asenteesta, arvoista ja kulttuurillisesta identiteetistä jotka muuttuvat kontaktissa eri kulttuurien kanssa, ovat avainasemassa ymmärrettäessä kulttuurillista monimuotoisuutta. Tunnetuimpia integraatioon liittyviä tutkimuksia on johdattanut Berryn (1997) nelikenttämalli akkulturaation eri muodoista. Allaolevassa taulukossa esitetään kaksiulotteinen näkemys, jossa yhdistyy oman kulttuurin säilyvyys ja yhteiselon mahdollisuus valtaväestön kanssa. (Verkuyten 2004, 157.)

Taulukon pohjalta yksilön voidaan sanoa integroituneen vallitsevaan kulttuuriin, jos hän on pystynyt ylläpitämään suhteita eri etnisiin ryhmiin ja valtakulttuuriin sekä säilyttämään oman identiteetin ja perityn kulttuurin. Näin ollen integroitumisen vaatimuksena on vastaus kyllä molempiin kysymyksiin. Vastakohtana integraatiolle on marginalisaatio eli syrjäytyminen. Tämä tapahtuu, kun hyljitään sekä perittyä että vallitsevaa kulttuuria. Assimilaatiossa eli mukautumisessa pyritään mukautumaan vallitsevaan kulttuuriin ilman perityn kulttuurin säilyttämistä. Assimilaation vastakohtana separaatiossa puolestaan säilytetään ja ylläpidetään vain ja ainoastaan perittyä kulttuuria ilman huomion keskittämistä vallitsevaan kulttuuriin. Assimilaatiossa ja separaatiossa hyväksyntä tapahtuu aina vain toisen kohdan osalta. (Verkuyten 2004, 157.) Berryn nelikenttämalli esittää hyvin maahanmuuttajien vaikeuksia integroitumisen suhteen, sillä tasapainoilu oman perityn kulttuurin säilyttämiseksi ja vallitsevaan kulttuuriin mukautuminen on hankalaa ilman syrjäytymisvaaraa.

	Tärkeää säilyttää oma identiteetti ja kulttuuri		
Tärkeää ylläpitää suhteita eri etnisiin ryhmiin ja valtakulttuuriin		Kyllä	Ei
	Kyllä	INTEGRAATIO	ASSIMILAATIO
	Ei	SEPARAATIO	MARGINALISAATIO

Taulukko 1 Berryn nelikenttämalli akkulturaation eri mahdollisuuksista (Verkuyten 2004)

Mäkikalli & Siivonen viittaavat kirjassaan lisäksi Kathleen Valtoseen (1997), jonka mukaan maahanmuuttajien integraatio on määritelty muun muassa lisääntyvänä osallistumisena valta-yhteisön sosiaaliin toimintoihin. Toisaalta Mäkikalli & Siivonen siteeraa Östen Wahlbeckia (1999), jolloin integraatio käsitteen voi määritellä rakenteellisiksi osiksi osana prosessia, jossa maahanmuuttajasta tulee osa yhteiskunnan sosiaalisia ryhmiä ja instituutioita. Yhteistä näille ja myös lukuisille muille integraatiomääritelmille on yhä lisääntyvän osallistumisen tai osaksi tulemisen korostaminen. Toisin sanoen maahanmuuttajat siis liikkuvat reunoilta lähemmäs kohti yhteiskunnan keskiötä osallistumalla keskiön mukaiseen toimintaan. Yleisesti siis korostetaan, että integraatio ei ole tila vaan prosessi, jossa yhä tiiviimmin lähestytään yhteiskunnan määrittelemää keskiötä. Toisaalta maahanmuuttajien integroituminen on politisoitunut, sillä heillä on oma integraatiopolitiikkansa joko hallinnon ja lainsäädännön tasoilla tai virallisesti määrittelemättöminä käytäntöinä. (Valtonen, 1997). Näin ollen integraatio maahanmuuttajilla määrittyy hallintokoneistosta käsin, jolla on voima sanktioida se tai todeta integroimattomaksi eli syrjäytyneeksi. Yhteiskunnan ja politiikan näkökulmasta katsottuna integraatiolle määritellään normien mukainen tavoite, joka on tavallisimmin koulutusta tai työpaikka. (Mäkikalli & Siivonen 2000, 76- 77.)

Pohdittavaksi jää, onko integroitumattomuuden syynä vika yksilössä vai eikö yhteiskunta pysty tarjoamaan oikeanlaisia apukeinoja ja tukea sopeutumiseen niin yksilö- kuin yhteisötasollakin? Yksilön henkilökohtaiset ongelmat ja taustat voivat olla syynä integroitumisen hidastumiseen tai sen epäonnistumiseen kokonaan. Kyseessä voivat olla ongelmat kielen suhteen, kulttuurinen shokki tai traumaattinen menneisyys ja niistä aiheutuneet mielenterveysongelmat. Lisäksi yksilö voi kokea eristäytyneisyyttä perheen tuen puuttuessa. Eristäytynyt yksilö ei myöskään ole enää aktiivisessa kontaktissa oman yhteisönsä jäseniin, jolloin vertaistuki häviää. Oikeanlaisen avun puuttuessa yksilö joutuu kiertäeseen, jonka lopputuloksena vallitseva yhteiskunta näkee yksilön syrjäytyneenä. Huolestuttavaa on, ettei yhteiskunnan tasolla kierrettä nähdä tarpeeksi aikaisin sen katkaisemiseksi.

Yllämainittuihin tukeutuen käy selvästi ilmi myös ongelmallisuus kulttuurien välisessä vuorovaikutuksessa ja kohtaamisissa. Erilaisuus nähdään pikemminkin uhkana kuin asiana, josta voitaisiin oppia jotain uutta. Kuitenkaan tänä päivänä ei tilanteelta voida välttyä. Keinoja sen ratkaisemiseksi tulisi kehittää ja ideoida niin yksilö- kuin yhteiskuntatasollakin. Kiteytettynä voisi päätellä, että valtaväestö ja vähemmistöt eivät ymmärrä toisiaan.

3.2 Kansainvälinen kommunikointi

Kulttuurien välisen kommunikoinnin haasteita kuvastaa hyvin esimerkki miimikosta, joka on jäänyt loukkuun kuvitteelliseen laatikkoon. Reitin alussa miimikko menee yhteen suuntaan, mutta kohtaa yllättäen kuvitteellisen seinän. Uteliaana miimikko lähtee hapuilemaan uutta

reittiä, mutta ei pysty sitä löytämään. Askel askeleelta hän törmää aina vain uuteen näkymättömään seinään. Miimikko on loukussa. Ainoa keino päästä ulos on joko lopettaa esitys tai keksiä jokin uusi, ovela pakotie. Vertaamalla esimerkkiä kansainvälisen kommunikoinnin asetelmaan, on aivan liian helppoa joutua kommunikoinnin haasteiden loukkuun, jota ympäröi niin sanotut näkymättömät seinät. Vaikka seiiniä on vaikea nähdä, eivät ne ole kuvitteellisia. Ainoa keino päästä ”pakoon” on oppia näkemään seinät ja välttää niistä johtuvia kommunikointivirheitä. (Jandt 2004, 90.)

Kommunikaatiolle voidaan löytää kuusi eri haastetta. Ensimmäisenä mainittakoon ahdistus, joka esiintyy useimmiten hermostuneisuutena. Tämä voi johtua siitä, että keskittyy niin paljon omiin tuntemuksiinsa ettei kiinnitä huomiota siihen mitä toinen sanoo. Toisaalta voi olla huolissaan myös ymmärtämisestä jos käyttää muuta, kuin omaa äidinkieltään. Joskus syynä voi olla myös korkeamman arvoaseman omaava keskustelukumppani, joka voimistaa hermostuneisuutta. Toisena hankaluutena on samanlaisuuksien oletaminen erilaisuuksien sijaan, joka toisaalta koetaan luonnolliseksi reaktioksi uutta kulttuuria kohdattaessa. Keskittymällä samanlaisuuksien löytämiseen voi se aiheuttaa tärkeiden erilaisuuksien sivuuttamisen kulttuurien välillä. Toisaalta asia ei toimi myöskään toisinpäin, vaan parasta olisikin olla olettamatta mitään ja kysyä mitkä tavat ovat käytössä uudessa kulttuurissa. (Jandt 2004, 91.)

Kolmantena on etnosentrisyys, jossa negatiivisesti tuomitaan toinen kulttuuri omista kulttuurikäytännöistä poiketen. Toisin sanoen uskotaan omien tapojen olevan parempia kuin toisten. Huolimatta siitä, että on yleistä ihmisille kokea niin sanottu kulttuurishokki ja sen myötä tehdyt tuomitsemiset on etnosentrisyys yksi kommunikoinnin haasteista. Shokin jälkeisessä tilassa osataan jo ajatella kulttuurien väliset erot vain hieman erilaisempina tuomitsematta niitä täysin. (Jandt 2004, 91.)

Neljäntenä ja viidentenä erittäin haasteellisina kompastuskivinä kansainvälisessä kommunikoinnissa nähdään stereotypiat sekä ennakkoluulot. Käsitteenä stereotypia on laajempi käsite yleisemmin käytetylle negatiiviselle tai positiiviselle arvostelulle, joka kohdistuu yksilöihin perustuen uskottuun tai havaittavissa olevaan ryhmän jäsenyyteen. Ennakkoluulo puolestaan viittaa irrallisiin epäluuloihin ja vihamielisyyteen tiettyä ryhmää, rotua, uskontoa tai seksuaalista suuntautumista kohtaan. Termit ovat rinnakkaisia sen suhteen, että molemmat tuomitsevat yksilöitä johonkin vähemmistöryhmään kuulumisen perusteella. Kuudentena esteenä kommunikoinnille toimivat kielelliset ongelmat sekä nonverbaalisen viestinnän virheellinen tulkinta. (Jandt 2004, 93.)

3.3 Monikulttuurisuus mielenterveystyössä

”Tämän päivän mielenterveystyöllä tarkoitetaan mielenterveyslain ja -asetuksen mukaan (1990) yksilön psyykkisen hyvinvoinnin, toimintakyvyn ja persoonallisuuden kasvun edistämistä sekä mielisairauksien ja muiden mielenterveyshäiriöiden ehkäisemistä, parantamista ja lievittämistä” (Vuori- Kemilä ym 2007, 21). Mielenterveystyöhön kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut, joita säätelevät useat lait ja asetukset. Terveydenhuollon osalta keskeisiä säädöksiä ovat kansanterveyslaki, mielenterveyslaki ja mielenterveysasetus täydennysosioineen, työterveyshuoltolaki, erikoissairaanhoidtolaki sekä laki potilaan asemasta ja oikeuksista. Sosiaalihuollon puolesta vastaavia säädöksiä ovat sosiaalihuoltolaki, sosiaalihuollon asiakaslaki ja päihdehuoltolaki. Mielenterveystyön toteuttamista ohjaavat osaltaan myös kuntoutuslainsäädäntö ja työturvallisuuslaki. Lisäksi on valtakunnallisia suunnitelmia, strategioita ja suosituksia, jotka linjaavat mielenterveystyötä ja sen kehittämistä. Näistä mainintana muun muassa terveys 2015- kansanterveysohjelma ja mielenterveyspalvelujen laatusuositukset. (Vuori-Kemilä ym. 2007, 21.)

Lääketieteellisessä ajattelussa käsite mielenterveys ymmärretään usein negatiivisesti painottuvana, jolloin se yhdistetään helpommin mielen sairauksiin kuin terveyteen. Tällöin mielenterveys on liitetty yksilöön lähinnä ominaisuutena: Psykkisten oireiden, mielenhäiriöiden ja sairauksien puuttumisena. Nykyinen sairauskäsitys on laajentunut huomattavasti käsittämään myös yhteisöllisiä ja kulttuurillisia tekijöitä. Tänä päivänä mielenterveyteen liittyviä ongelmia pidetään enemmänkin eriasteisina häiriöinä kuin sairauksina, joiden luonne käsitetään dynaamisemmaksi ja elämäntilanteisiin liittyväksi. Sairauskäsittettä käytetään yleensä nykyäänkin vain vakavista mielenterveyshäiriöistä, joita edustavat muun muassa skitsofrenia tai vakava masennus. (Vuori-Kemilä ym. 2007, 8-9.)

Lainsäädännössä korostetaan voimakkaasti avohoidon merkitystä ja ensisijaisuutta sekä ennaltaehkäisyä. Mielenterveystyössä halutaan painottaa yhä enemmän mielenterveyden edistämiseen, toisin sanoen mielenterveyden edellytyksien luomiseen, jolla tarkoitetaan kaikkia niitä tekoja joilla voidaan kehittää väestön elinolosuhteita niin, että ne tukevat ihmisten ja yhteisöjen hyvää mielenterveyttä sekä eliminoivat epäsuotuisten tekijöiden vaikutusta. Mielenterveyspalvelujen järjestämistä ja työn edistämistä tukevat yhteiskunnalliset ratkaisut lukeutuvat mielenterveyden edistämiseen. Mielenterveystyö on mahdollista jäsentää mielenterveyttä edistävään, mielenterveyden häiriöitä ehkäisevään ja korjaavaan toimintaan. (Vuori- Kemilä ym. 2007, 21.)

Mielenterveyden menettämisen vaaravyöhykkeellä ovat monet väestöryhmät, köyhyydessä elävät, maahamuuttajat, pakolaiset, etniset vähemmistöt, kodittomat, vammaiset, mielenterveysongelmaisten perheet, kroonisista sairauksista kärsivät henkilöt sekä ihmiset, jotka

elävät suuressa elämänmuutoksessa työn menettämisen, avioeron tai läheisen kuoleman vuoksi. Tavallisesti yllämainituissa ryhmissä esiintyy enemmän posttraumaattisia stressireaktioita, masennusta, ahdistusta, päihderiippuvuutta, väkivaltaa ja itsemurhahakuista käyttäytymistä. Integroituminen yhteiskuntaan on vaikeampaa riskiryhmiin kuuluville ja vakituisen työn saanti on hankalampaa. He myös ajautuvat yhteiskunnallisten avustusjärjestelmien piiriin muita yleisemmin. (Toivio & Nordling 2009, 317.)

Tapio Halla (2007) kirjoittaa artikkelissaan, että verrattaessa tarpeiden muotoa on ero valtava pakolaisena maahan tulleiden tai turvapaikanhakijoiden ja esimerkiksi huippukoulutuksen saaneiden erityistyöntekijöiden tai opiskelijan elämäntilanteen välillä. Lisäksi maahanmuuttajaväestö on itsessään jo hyvin heterogeeninen ryhmä. Tämä luo uuden haasteen suomalaiselle terveydenhuololle, kun mietitään, minkälaista terveydenhuoltoa tarvitsee potilas, jonka kulttuuritausta on aivan erilainen samoin kuin kieli. Lisäksi on huomioitava mahdollinen työskentely tulkin kanssa sekä diagnoosien sopivuus. (Lääketieteellinen aikauskirja Duodecim 2007; 123 (4), 469.)

Halla jatkaa, että maahanmuuttajaryhmiin yleensä näyttäisi liittyvän suurempi riski sairastua erilaisiin psyykkisiin sairauksiin. Taustalla voisi arvella olevan erityisesti maahanmuuttoon liittyviä sosiaalisia stressitekijöitä. Perusväestöön verrattuna erityisesti depression ja traumaperäisen stressihäiriön esiintyvyys on hyvin suuri. Halla tukeutuu artikkelissaan Sainola-Rodriguez & Koehniin (2006), joiden mukaan Suomessa on tutkittu varsin vähän maahanmuuttajien psyykkisten häiriöiden esiintyvyyttä. Tehdyt tutkimukset vahvistavat tilanteen olevan sama myös meillä. (Duodecim 2007; 123 (4), 470.) Samaa asiaa on selvittänyt Asko Rauta (2005) selvityksessä; ”Maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen tarpeet ja saatavuus”, jonka mukaan Suomessa ei terveys- tai mielenterveyspalvelujen käyttörekistereihin ja tilastoihin tilastoidu erikseen maahanmuuttajatausta. Näin ollen Suomessa ei ole luotettavaa tietoa maahanmuuttajien psyykkisestä voinnista ja mielenterveyspalvelujen käytöstä. Toisaalta Rauta (2005) mainitsee, että maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen käyttöä ei ole seurattu erityisesti, koska tätä ei ole koettu tarpeelliseksi. (Rauta 2005, 5.)

Opinnäytetyössä on haluttu tuoda esiin näkökulmia mielenterveydestä ja sen palveluiden saamisesta maahanmuuttajataustaisille, koska työn tarkoituksena on sopeuttaa monikulttuurisuutta Espoon mielenterveysyhdistykseen. Näin ollen Espoon mielenterveysyhdistyksen toiminnan kehittämisen tarkoituksena on ollut lisätä toimintaan ryhmä, joka on suunnattu maahanmuuttajille. Nykyinen kävijäkunta on tarkoitus saada sopeutumaan ajatukseen maahanmuuttajista uutena kävijäryhmänä ja sitä on lähdetty tukemaan Elävä kirjasto -menetelmän avulla.

4 Elävä kirjasto

Elävä kirjasto -menetelmä pohjautuu Roskildessa vuonna 2000 pohjoismaisten nuorten kehittämään menetelmään, jonka tavoitteena on tuoda tietoa henkilökohtaisella tasolla vähemmistöryhmistä. Elävä kirjasto ei siis ole vain monikulttuurisuuteen sovellettu menetelmä, vaan sen avulla halutaan tuoda esiin myös muita vähemmistöryhmiä ja heidän edustajiaan. Toisaalta tavoitteena on lisätä tietoisuutta keskustelujen avulla, etteivät ihmiset loppujen lopuksi olekkaan niin erilaisia, ja siten murtaa ennakkoluuloja. Elävä kirjasto -menetelmä lisää vuoropuhelua sellaisten ihmisten välille, joilla ei normaalisti ole yhtä helppoa mahdollisuutta puhua keskenään. Kiteytettynä ajatus on: ”Kohtaa omat ennakkoluulosi, sen sijaan että vain puhuisit niistä.” (Abergel, Rothmund, Titley & Wootsch 2005, 7-9.)

Myönteinen kokemus Elävästä kirjastosta kantautui Euroopan neuvoston Budapestissa sijaitsevan Euroopan nuorisokeskuksen johtajan korviin. Tätä kautta Elävä kirjasto järjestettiin seuraavaksi Sziget -musiikkifestivaaleilla vuonna 2001. Sziget -festivaali on toiminut neljä kertaa Elävä kirjaston isäntänä ja kirjastosta on tullut yksi suurimmista vetonauloista festivaaleilla. Euroopan neuvoston Sziget -festivaaleilla järjestetyt Elävät kirjastot osoittivat tapahtuman ylittävän kansalliset rajat. Tapahtumien kulttuurien välisestä ja kansainvälisestä luonteesta on osoituksena uudet kehitetyt palvelut, esimerkiksi sanakirjat eli kirjat, jotka toimivat myös tulkkeina. Parin viime vuoden aikana konseptia ja sen tarjoamia mahdollisuuksia on alettu ymmärtämään myös muissa järjestöissä. Tapahtumaa on kokeiltu esimerkiksi pohjoismaiden ministerineuvostossa Norjassa 2002 järjestetyn nuorisotapahtuman yhteydessä. Elävä kirjasto tuli osaksi Euroopan neuvoston ohjelmaa ”Youth promoting human rights and social cohesion” vuonna 2003. (Abergel ym. 2005, 9-14.) Suomessa ensimmäinen Elävä kirjasto- tapahtuma oli osallisena Maailma kylässä festivaaleilla vuonna 2006. Tapahtumassa lainoja kertyi yhteensä 125 kappaletta ja tunnelma oli hyväntahtoinen sekä innostunut. (Korpi 2006, 16-17.)

Vanha rasismien vastaisen liikkeen iskulause: ”Muukalainen on ystävä, jota et ole vielä tavannut!”, on sekä yksinkertainen että monimutkainen. Yksinkertaisuudessaan se osoittaa kanssakäymisen tärkeyden ja toisaalta monimutkaisuudessaan se kertoo puhumisen vaikeuden vieraiden ihmisten kanssa. Elävä kirjasto mahdollistaa keskustelun ”muukalaisen” kanssa suojatussa ja hyvin järjestetyssä, mutta täysin vapaassa ympäristössä. Keskustelu ei myöskään aiheuta minkäänlaisia velvoitteita ja aikaa on rajallisesti. Elävästä kirjastosta on tullut niin suosittu kaikkialla luultavasti tämän aselman myötä, sillä lukijat tietävät etukäteen minkälaisen riskin he ottavat kohdatessaan ”muukalaisen” (Abergel ym. 2005, 9-10.)

Elävä kirjasto -menetelmää on mahdollista muokata omaan sosiaaliseen ja fyysiseen toimintaympäristöönsä sopivaksi kuitenkin unohtamatta selkeitä rajoituksia, toisin sanoen käyttämällä väärin tai laiskasti jaloja päämääriä voidaan aikaan saada myös tuhoa. Elävää kirjastoa

ei tulisi käyttää eläintarhana eikä näyteikkunana, johon näytille pannaan omituisia ja eksoottisia eläimiä eikä myöskään pr -hankkeena, jossa tavoitellaan näyttäviä otsikoita. Elävää kirjastoa ei ole tarkoitettu julkkisien esittelyyn tai työnvälitystoimistoksi, vaan sen tarkoituksena on auttaa ihmisiä lähentymään toisiaan ja edistää ihmisten välistä yhteiseloä. (Abergel ym. 2005, 12.)

Aiempien kokemusten pohjalta, esimerkiksi Roskildessa, Elävää kirjastoa kaiken kaikkiaan pidettiin mielenkiintoisena ja uskaliaana. Kirjojen raporttien pohjalta uskotaan, että lainaajien joukossa oli sekä vakavasti asiaan suhtautuneita, että vähemmän vakavasti suhtautuneita ihmisiä, mutta yleisesti kirjat nauttivat, kun heitä luettiin. Norjassa puolestaan yläasteella oppilaat kokivat lukemisen paitsi haastavana myös hauskana ja jännittävänä. Sziget -festivaaleilla erinäisten hankaluuksien jälkeen ihmiset alkoivat kiinnostumaan tapahtumasta ja ymmärtämään sen idean. Tapahtumasta mainostettiin televisiossa, radiossa ja lehdistössä niin sanottujen vip vieraiden myötä. Tämän jälkeen suosittua tapahtumaa ovat halunneet kopioida monet järjestöt ja yhdistykset. (Abergel ym. 2005, 15-22.)

Alkuperäisen idean mukaan tapahtumapaikalle järjestetään kirjojen lainaus- ja palautuspisteet, kirjaluettelo saatavilla olevista kirjoista, kirjaston henkilökunta sekä esitteet kirjaston aukioloajoista. Lisäksi kirjastossa voi olla virkistyspiste, josta saa pientä purtavaa sekä kahvi- ja juomatarjoilua. Nämä ennen kaikkea sen takia, että kirjat saattavat olla käytössä lähes koko päivän ja heidän tulee myös saada virkistäytyä lainojen välissä.

Tärkeä osa Elävää Kirjastoa on kirjojen perehdyttäminen, jolloin kirjoille selviää heidän oikeutensa, roolinsa ja velvollisuutensa. Lisäksi turvallinen ja mukava henki syntyy, kun perehdytys on osa viihtyvyyden rakentamista. Perehdytyksessä käydään läpi muun muassa kirjojen toiveita, pelkoja ja odotuksia ja lisäksi mukana on usein vanha kirja kertomassa ensikertalaisille kokemuksistaan. Perehdytyksen yhteydessä kootaan kirjaluetteloon kirjaesittelyt yhdessä kirjojen kanssa. Viime kädessä kirja itse päättää mitä esittelyssä lukee. Esittelyn tulee kuitenkin kuvata kirjan edustamaan ryhmään kohdistuvia ennakkoluuloja, ei kirjana olevaa ihmistä. Kirjaesittelyyn kuvataan yhteensä noin 5-7 ominaisuutta. (Allianssi Ry 2010.)

Järjestelyissä tulisi myös huomioida tapahtuman kirjojen, kirjastonhoitajien ja lukijoiden arviointi. Arviointi voidaan toteuttaa esimerkiksi keräämällä palautetta lukuhetkien jälkeen tai päivän päätteeksi. Palaute lukijoilta olisi kuitenkin hyvä saada mahdollisimman pian, jolloin kokemus on tuoreessa muistissa. Palautteen lisäksi Elävän Kirjaston sulkeutuessa kirjat ja kirjaston henkilökunnan olisi hyvä vielä pitää yhteinen purku päivän tapahtumista ja kokemuksista. Purku tulisi tehdä suojaisassa paikassa, jotta jokainen voi kertoa kokemuksistaan ilman ulkopuolisten keskeytystä tai häirintää. (Allianssi Ry 2010.)

Tässä opinnäytetyössä tarkoituksena oli tutkia Elävä kirjasto -menetelmän avulla mahdollisesti saatuja muutoksia asenteissa ja olemuksessa. Tarkoituksena oli arvioida reaktioita, käyttäytymistä ja tunnetilojen muutoksia keskustelujen lomassa havaintoja tekemällä. Arviointi kohdistui siis kävijäkunnan ihmisiin, ei kirjoihin. Lähtökohtana oli asenteiden muuttuminen, sillä tällä hetkellä voidaan olettaa Espoon mielenterveysyhdistyksessä olevan ennakkoluuloja maahanmuuttajia kohtaan. Tiedon tuottamisella kävijäkunnalle ja maahanmuuttajiin tutustumalla tähän voidaan ehkä vaikuttaa. Elävä kirjasto -menetelmän arviointitavaksi sopi parhaiten osallistuva havainnointi, sillä se mahdollisti pääsyn lähelle tutkittavaa kohdetta kuitenkin osallistumatta kirjojen lainaamiseen kokonaisvaltaisesti.

5 Kohdejoukko ja toteutusympäristö

Yleisesti Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan keski-ikä on 45- 55 vuotta, mutta kävijäkunnassa on myös vanhempia. Nuoria pyritään innostamaan toimintaan mukaan nykyistä enemmän. Espoon mielenterveysyhdistys on vapaaehtoisuuteen ja vertaistukeen perustuva potilasjärjestö. Pääsääntöisesti ja mieluiten ihmiset hakeutuvat toimintaan itse. Joissain tapauksissa vinkki on saatu hoitavilta tahoilta.

Kävijäkunnan sitoutuminen Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan vaihtelee suuresti. Osa kävijöistä käy toimipisteissä päivittäin ja osallistuu aktiivisesti esimerkiksi talkoisiin, kun taas osalle riittää iltaryhmätoiminta, leirit tai yhdistyksen järjestämät tapahtumat. Osa kävijöistä on ollut mukana sitoutuneesti toiminnassa useita vuosia, kun puolestaan osa on mukana vain lyhyitä jaksoja ja välissä saattaa olla vuosienkin taukoja. Yhdistyksen toiminnassa on mukana myös henkilöitä, joilla ei ole voimassa olevaa hoitosuhdetta tai sen kummempaa diagnoosia.

Yleisimmät mielenterveysongelmat Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalla perustuvat työnteekijöiden havaintoihin ja mielikuviin vuosien varrelta, sillä he eivät pidä potilasrekisteriä kävijäkunnastaan. Heiltä saamamme tiedoksiannon mukaan yleisimmät mielenterveysongelmat ovat masennus, kaksisuuntainen mielialahäiriö ja skitsofrenia. Ajoittain esiintyy myös paniikkihäiriöisiä, ahdistuneisuutta, työuupumuksesta kärsiviä sekä kaksoisdiagnooseja. Yllä mainittu ei ole tutkittua tietoa, sillä kävijäkunnalta harvemmin kysellään diagnooseja ja nämä perustuvat heidän kanssaan käytyihin vapaamuotoisiin keskusteluihin.

”Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry, ruotsiksi Esbo mentalthälso förening EMF Rf on yhdistys, jonka tarkoituksena on yhdistää ja aktivoida yhdistyksen kotipaikan ja sen lähikuntien alueella asuvia psyykkisistä ongelmista kärsiviä henkilöitä ja herättää ymmärrystä näistä ongelmista kärsiviä kohtaan sekä tehdä ennalta ehkäisevää työtä mielenterveyden alueella. Tarkoituksensa toteuttamiseksi yhdistys järjestää kokous- ja kuntoutustoimintaa, aikaansaa

psykiatristen potilaiden elämäntilannetta koskevia selvityksiä, informoi viranomaisia jäsenten tarpeista, harjoittaa julkaisutoimintaa sekä järjestää keskustelu- ja valistustilaisuuksia, kerho- ja opintotoimintaa sekä retkiä ja matkoja jäsenilleen.” (Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry 2009)

Espoon mielenterveysyhdistyksellä on seitsemän eri toimipistettä eri puolilla Espoota. Toimintamme keskittyy kahteen eri toimipisteeseen, jotka ovat jäsentalo Lilla Karyll sekä jäsentila Meriemy. Lilla Karyll on rakennettu vuonna 1902, jonka yhdistys on kunnostanut 1990-luvun alussa puuhuvilasta nykyiseksi toimitilaksi. Lilla Karyll sijaitsee Pappilanmäellä kävelymatkan päässä Espoon keskuksen juna-asemasta. Taloa ympäröi idyllinen pihapiiri, joka tarjoaa mahdollisuuden erilaisiin ulkotöihin, muun muassa kasvimaan hoitoon, ruohonleikkuuseen ja talvisin lumenluontiin. Pihalla järjestetään myös perinteisiä erilaisia puutarhajuhlia. Kaksikerroksisessa Lilla Karyllissa toimii yhteistilojen lisäksi yläkerrassa kirpputori ja bändihuone. Lilla Karyllin naapurustoon kuuluu myös muita järjestöjä, joiden kanssa järjestetään yhteisiä tapahtumia. (Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry 2009)

Meriemy on jäsentila, joka sijaitsee Espoon Kivenlahden ostoskeskuksessa. Meriemyssä voi piipahtaa kahvilla, lukea päivän lehtiä tai käyttää internettiä. Lisäksi Meriemyssä voi osallistua erilaisiin ryhmiin tai talkootoimintaan. Meriemyssä tilat ovat pienemmät, mutta huonejako mahdollistaa sen, että toimintaa voidaan jakaa ryhmiin. (Espoon mielenterveysyhdistys EMY Ry 2009)

6 Tutkimuksen toteutus

Ajatuksena tapahtumissa oli luoda ympäristö vapaalle keskustelulle kirjojen ja lukijoiden välille ja näin tuottaa tietoa monikulttuurisuudesta ja maahanmuuttajista Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalle. Lisäksi toimintakerta toimi tilaisuutena kohdata erilaisuutta. Alkuperäisidean mukaan tarkoituksena on henkilökohtaisesti lainata yksi kirja luettavaksi tietyn ajaksi, mutta tämä koettiin hankalaksi lukijoiden arkuudesta johtuen. Näin ollen keskustelua aihealueesta käytiin ryhmänä. Tapahtumakertojen tilanteita ja etenemistä ei kuitenkaan ollut suunniteltu tai teemoitettu sen tarkemmin etukäteen, sillä toiveena oli lukijoiden mahdollisimman suuri oma-aloitteisuus ja omista mieltä askarruttavista asioista keskusteleminen. Myöskään havainnointia ei ollut rajattu muuten kuin sen kohdistamiseen ainoastaan lukijoiden olemukseen, ilmeisiin, eleisiin ja asennoitumiseen. Jokaisella kerralla käytössä oli suomen kieli.

Ennen tapahtumien aloittamista tutustuttiin mahdollisimman hyvin menetelmään ja sen ideologiaan. Tämä tapahtui lähinnä lukemalla olemassa olevaa kirjallisuutta. Yhteistyökumppaneiden kanssa yhdessä pohdittiin parasta mahdollista toteutusmuotoa palaverissa. Tämän

lisäksi tutustuttiin etukäteen tapahtumakertojen tiloihin sekä tehtiin mainoksia niin tilojen seinille kuin myös jäsenlehteen. Hankitut kirjat olivat entuudestaan tuttuja kontakteja yhtä lukuunottamatta. Tapahtumakerroille saatiin järjestettyä myös pientä purtavaa sekä juomista.

Toteutuskertojen rakenne oli jaettu kuuteen eri osioon. Aloitus tapahtui kertomalla mikä Elävä kirjasto on ja mikä on sen tarkoitus sekä yhteys opinnäytetyöhön. Lisäksi kaikilta osallistujilta kerättiin suostumus keskustelun nauhoittamiseen sekä saadun materiaalin käyttöön tutkimustarkoituksessa. Tämän jälkeen pidettiin esittelykierrros, jotta tiedetään keitä on paikalla. Kirjat esiteltiin suullisesti, jolloin saatiin alustava tieto mistä ja mikä kirja on kyseessä. Tutkijat avasivat keskustelun suunnan näyttämiseksi, jonka jälkeen keskustelu oli avointa lukijoiden ja kirjojen välillä. Lukuhetken pituus määrittyi osallistujien aktiivisuuden mukaan. Viimeisenä oli vuorossa lukuhetken lopettaminen, palautteen kerääminen ja osallistujien kiittäminen. Koska tutkimuksen havainnointi kohdistui kävijäkunnan osallistujiin, kerättiin palautte ainoastaan tältä viiteryhmäältä. Toteutuskerroilla kerätyt havainnointimerkinnot sekä äänitetty materiaali käsiteltiin sisällönanalyysillä, jolloin havainnot saatiin tulkittavaan muotoon.

Elävä kirjasto -tapahtumakertoja järjestettiin kaiken kaikkiaan neljä kappaletta loka- joulukuun 2009 välisenä aikana. Lukijoita oli ensimmäisellä kerralla viisi sekä avainhenkilö, toisella kerralla kaksi ja avainhenkilö, kolmannella kerralla vain yksi ja neljännellä kerralla neljä sekä avainhenkilö. Yhteensä toteutuskertojen aikana oli siis 12 lukijaa. Itse olimme molemmat jokaisella kerralla mukana. Kirjoja oli yhteensä kahdeksan ja he olivat lähtöisin Somaliasta, Eestistä, Kosovosta, Irakista ja yksi Suomen romani. Lukuhetket kestivät keskimäärin puolitoista tuntia kerrallaan. Ajoittain vähäisestä lukijoiden aktiivisuudesta johtuen, toinen meistä keskittyi enemmän havainnointiin ja toinen keskustelun ohjaamiseen sekä aiheiden viritteilyyn. Toisaalta tässä auttoi myös avainhenkilö. Osallistujien suostumuksella (ks. Liite 1) tehtiin jokaisesta kerrasta äänitälleen. Tämä auttoi tilanteeseen palaamisessa sekä aineiston saantiin sisällönanalyysia varten litteroimalla äänitykset.

Ensimmäisellä tapahtumakerralla lukijoita oli paikalla viisi ja luettavia kirjoja kaksi. Edustetut kulttuurit olivat Somalia ja Suomen romanit. Lukuhetki kesti noin puolitoista tuntia ja tältä kerralta materiaalia kertyi eniten. Toisella tapahtumakerralla lukijoita oli paikalla kaksi ja kirjoja kolme. Kirjat olivat kotoisin Somaliasta ja Virosta. Tapahtumakerran pituus oli noin puolitoista tuntia tälläkin kerralla. Kolmannella toteutuskerralla oli paikalla ainoastaan yksi lukija, joka oli ollut mukana jo kerran aikaisemmin. Kirjoja oli paikalla kolme kappaletta ja he olivat kotoisin Somaliasta, Virosta ja Kosovosta. Tapahtuman pituus oli tuolloinkin noin puolitoista tuntia. Viimeinen kerta toteutettiin nuortenillan yhteydessä ja lukijoita oli neljä. Paikalla oli ainoastaan yksi kirja Irakista ja tapahtuma kesti reilun tunnin.

Tapahtumakertojen päätteeksi lukijoilta toivottiin myös kirjallista palautetta palautelomakkeella (ks. liite 2), joista kahdeksalta saatiin vastauksia. Lomakkeen täyttäminen oli vapaaehtoista. Lomake oli kohdistettu enemmän Elävä kirjasto -menetelmään kuin monikulttuurisuuteen. Saaduista palautteista saatiin tukea sisällönanalyysiin, etenkin toiseen tutkimuskysymykseen. Yhdellä kerralla päädyttiin suulliseen palautteeseen lukijoiden vähyydestä johtuen. Lomake kuitenkin koettiin hyväksi, sillä sen avulla osa täysin hiljaa olleista uskaltautui sanomaan mielipiteensä.

6.1 Osallistuva havainnointi

Tämä opinnäytetyö on laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus, missä käytettiin tutkimusmenetelmänä osallistuvaa havainnointia. Lähtökohtana laadullisessa tutkimuksessa on todellisen elämän kuvaaminen ja että todellisuus on moninainen. Huomioon on kuitenkin otettava, ettei todellisuutta voi pirstoa mielivaltaisesti osiin. Näin ollen on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita, sillä tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toinen toistaan. Pyrkimyksenä laadullisessa tutkimuksessa on tutkia kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Koska arvot muovaavat sitä, mitä ja miten pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä, ei tutkija voi myöskään sanoutua irti arvolähtökohdista. Lisäksi tulokseksi voidaan saada vain ehdollisia selityksiä johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuen. Tarkoituksena on yleisesti ennemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa jo olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152.)

Laadullisen tutkimuksen tyypillisten piirteiden mukaan suositaan ihmistä tiedonkeruun instrumenttina. Tällöin tutkija luottaa enemmän keskusteluihin tutkittavien kanssa ja omiin havaintoihinsa. Näkemystä perustelee ihmisen riittävä joustavuus sopeutua vaihteleviin tilanteisiin. Apuna voidaan käyttää täydentävän tiedon hankinnassa myös lomakkeita ja testejä. Tyypillistä on lisäksi pyrkimys paljastaa odottamattomia seikkoja, jolloin lähtökohtana ei ole teorian tai hypoteesin testaaminen. Yllä olevaan tukeutuen tyypillistä on laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa. Näin ollen suositaan menetelmiä, joissa tutkittavien ”ääni” ja näkökulmat pääsevät esiin. Tällaiseksi metodiksi voidaan lukea muun muassa osallistuva havainnointi. (Hirsjärvi ym. 2004, 155.)

Opinnäytetyössä tapahtumakertoja havainnoitiin osallistuvalla havainnoinnilla. Osallistuvan havainnoinnin avulla teoria ja käytäntö yhdistyvät. ”Osallistuva havainnointi tarkoittaa, että tutkija osallistuu tutkimuskohteensa toimintaan tutkimuskohteen ehdoilla ja yhdessä sen jäsenten kanssa ennalta sovitun ajanjakson.” (Vilkkä 2006, 44) Tutkimukset ovat usein kenttä-tutkimuksia. Pyrkimyksenä on päästä havainnoitavan ryhmän jäseneksi. Tällä ei tarkoiteta vain fyysistä puolta, vaan myös sitä että tutkija jakaa omia elämäkokemuksiaan, ymmärtää

tutkittavan kulttuuria ja symboliikkaa sekä kielenkäyttöä. Usein näissä tilanteissa havainnoijalle muodostuukin jonkinlainen rooli ryhmässä. (Hirsjärvi ym. 2004, 205.) Opinnäytetyössä tutkijoiden rooli käsitti havainnoinnin lisäksi tapahtuman ylläpidon ja keskustelujen jatkumisen kirjojen sekä kävijöiden välillä. Lisäksi osallistujia rohkaistiin itsenäiseen vuoropuheluun kirjojen kanssa. Lisäkontaktia tutkittavaan ryhmään luotiin ennakolta esimerkiksi pyytämällä yhdistyksen työtehtävissä toimivaa maahanmuuttajaa lainattavaksi kirjaksi, jolloin kontakti oli molemmin puolin ehkä helpompi saavuttaa ja kynnyks vuoropuhelulle matalampi.

Havainnoinnin ei tarvitse olla suunnittelematonta koko tutkimuksen ajan. Havainnointia ja kenttätyöskentelyä voidaan Grönforsin (1985) mukaan tehostaa kohdistetun havainnoinnin avulla, kuitenkin vasta sen jälkeen kun tutkimusongelma on täsmennetty ja tutkijalla on jonkinlainen kokonaiskäsitelmä tutkimuskohteesta. (Vilka 2006, 44.) ”Kohdistettu havainnointi tarkoittaa, että havainnoija osallistuu tutkimuskohteen arkielämään, mutta havainnointia tehdään vain rajattuihin kohteisiin. Lisäksi havainnointi kohdistetaan tiettyihin tapahtumiin, tilanteisiin tai asioihin tutkimuskohteessa.” (Grönfors 1985, 100- 102.)

Havainnointi kohdistettiin erilaisiin tunnereaktioihin ja asenteisiin sekä niiden mahdolliseen muuttumiseen. Kahden tutkijan etuna oli se, että toinen saattaa havainnoida asioita jotka toiselta on jäänyt huomaamatta. Syvälinen tuntemus tutkittavaan ryhmään ei ole mahdollista aiemman kontaktin puuttuessa. Lähempää kontaktia pyritään luomaan ottamalla mukaan kirja, joka tuntee osallistujat jo entuudestaan. Lisäksi jokaisella tapahtumakerralla oli mukana Espoon mielenterveysyhdistyksen työntekijä eli niin sanottu avainhenkilö. Avainhenkilö auttaa luottamuksen herättämisessä jäsenten osalta tutkijaa ja hänen tutkimustaan kohtaan. Avainhenkilön rooli korostuu sen myötä, mitä arkaluontoisimpia asioita käsitellään. (Vilka 2006, 45.)

6.2 Tutkimusaineiston tulkinta

Tutkimushavaintojen tuottamiseen sisältyy periaatteita, jotka erottavat arkihavainnon tutkimushavainnosta. Näitä periaatteita ovat julkilausuttujen ja toistettavissa olevien tutkimusmenetelmien ja teorian käyttö sekä kriittinen ajattelu. Kriittinen ajattelu tarkoittaa, ettei havaintoja hyväksytä sellaisenaan ilman perusteluja ja pätevyysalueen määrittämistä. Tutkimusmenetelmät ovat niitä käytäntöjä, joilla tutkija tuottaa havainnot tutkimuksessa. (Vilka 2006, 79.)

Teorialla on yleisissä tutkimusperiaatteissa tärkeä rooli ja se korostuu, kun tutkimusaineiston keräämisen päämenetelmänä on havainnointi. Syynä on, että laadullisessa tutkimusmenetelmässä havainnointi perustuu tutkijan henkilökohtaisiin havaintoihin, jolloin havaintojen yleislettävyys ei ole osoitettavissa pelkästään havaintoihin perustuen. Lisäksi teorioiden avulla tuotetaan uusia havaintoja ja parhaimmillaan se innoittaa tutkimusaineiston keräämistä. Teo-

ria antaa uusia näkökulmia tutkittavaan aineistoon ja siten suuntaa tutkijan katsetta tai huomiota muun muassa asioihin, joita tutkija ei huomaisi luonnollisella asenteella ja tottumuksella. (Vilka 2006, 79- 80.)

Tutkimusaineiston rajaaminen laadullisessa tutkimusmenetelmässä tapahtuu niin, että tutkija suuntaa havainnointiaan tiettyihin asioihin. Tämä tarkoittaa havaintojen kohdistamista tiettyihin, ennaltavalittuihin toimintoihin tutkimuskohteessa. Lisäksi tutkimusaineistoa voi rajata analysointivaiheessa eli havaintojen yhdistämisessä ja tulkinnassa. Tämä on tavallista laadullisessa tutkimusmenetelmässä kerätessä havainnointiaineistoa vapaasti havainnoiden, sillä tutkimusaineiston laajuutta on vaikea ennalta määrätä. (Vilka 2006, 80- 81.)

6.2.1 Sisällönanalyysi

Tässä opinnäytetyössä on kyseessä aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jolloin saadut tulokset ovat nousseet suoraan kerätystä aineistosta muodostaen vastauksia tutkimuskysymyksiin. Toisin sanoen omia tutkimustuloksia ei ole johdettu tai verrattu toisiin teorioihin vahvasti eikä tutkimukselle ole muodostettu alkuhypoteesia.

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Sisällönanalyysia voi pitää yksittäisenä metodina tai väljänä teoreettisena kehyksenä, joka voidaan liittää erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Näin ollen voidaan sen avulla tehdä monenlaista tutkimusta. Useimmat eri nimellä kulkevat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvatkin periaatteessa tavalla tai toisella sisällönanalyysiin, jos tarkoitetaan kirjoitettujen, kuultujen tai nähtyjen sisältöjen analyysia väljänä teoreettisena kehyksenä. Tästä näkökulmasta katsottuna sisällönanalyysia ei voi pitää ainoastaan laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä. Laadullista analyysia voidaan jakaa erilaisiin muotoihin. Puhutaan usein induktiivisesta ja deduktiivisesta analyysistä. Jako perustuu tulkintaan tutkimuksessa käytetyn päättelyn logiikasta, joka on joko yksittäisestä yleiseen eli induktiivinen tai yleisestä yksittäiseen eli deduktiivinen. Lisäksi puhutaan abduktiivisesta päättelystä eli teieteellisen päättelyn logiikasta, jonka mukaan teorian muodostus on mahdollista silloin, kun havaintojen tekoon liittyy jokin johtoajatus tai johtolanka. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91- 95.)

Tuomi & Sarajärvi viittaavat kirjassaan Eskolan (2001) esittämään jaotteluun, jossa voidaan ottaa erilaiset analyysin tekoa ohjaavat tekijät paremmin huomioon kuin jaottelussa induktiiviseen ja deduktiiviseen analyysiin. Näitä ovat aineistolähtöinen, teoriaohjaava ja teorialähtöinen analyysi, jolloin korostuu teorian tai teoreettisen merkitys laadullisessa tutkimuksessa. Aineistoanalyysissa avainajatus on, että analyysiyksiköt eivät ole etukäteen sovittuja tai harkittuja sekä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Aikaisemmillä havainnoilla, tiedoilla tai teorioilla ei pitäisi olla mitään tekemistä analyysin toteuttamisen

tai lopputuloksen kanssa. Teorialähtöinen analyysi on perinteinen luonnontieteellisen tutkimuksen analyysimalli. Nojautuminen tapahtuu johonkin tiettyyn teoriaan, malliin tai auktoriteetin esittämään ajatteluun. Toisin sanoen tutkittava ilmiö määritellään jo jonkin tunnetun mukaisesti. Tämän tyyppisen analyysin taustalla on usein aikaisemman tiedon testaaminen uudessa kontekstissa. Teoriaohjaavassa analyysissä puolestaan on tiettyjä teoreettisia kytkentöjä pohjautumatta suoraan teoriaan. Analyysiyksiköt valitaan aineistosta ja teoriaa käytetään lähinnä apuna analyysin etenemisessä. Teoriasidonnaisessa analyysissä on tunnistettavissa aikaisemman tiedon vaikutus, mutta aikaisemman tiedon merkitys ei testaa teoriaa vaan aukoo paremminkin uusia ajatusuria. Tutkimuksen aineisto voidaan kerätä hyvinkin vapaasti ja päättelyn logiikka on usein abduktiivista. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95- 97.)

Tulosten analysointivaiheessa päädyttiin tekemään molemmille tutkimuskysymyksille oma sisällönanalyysi, sillä kysymysten varsinaista yhdistämistä ei voinut tehdä. Tulokset saatiin näin myös selkeämpään ja luettavampaan muotoon. Äänitallenteista muodostui kaiken kaikkiaan litteroitua tekstiä 88 sivua. Sivuja kertyi paljon muun muassa sen vuoksi, että osa kirjojen vastauksista oli hyvin pitkiä ja laajoja. Koska painotus oli lukijoiden kokemuksissa ja käsityksissä, oli osa tekstistä ajoittain tarpeetonta tutkimuksen kannalta. Litterointia tehtiin sekä yhdessä että erikseen. Lopulta litteroidusta tekstistä muodostui aineisto sisällönanalyysiä varten ja sen tukena käytettiin omia havaintoja ja palautelomaketta vahvistamaan tutkimuksen tuloksia.

6.2.2 Aineiston analysointi

Tuomi & Sarajärvi (2002) viittaavat kirjassaan Miles ja Hubermanin (1984) tekemään kolmivaiheiseen jaotteluun laadullisesta sisällönanalyysistä. Prosessiin kuuluu 1) aineiston redusointi eli pelkistäminen, 2) aineiston klusterointi eli ryhmittely ja 3) abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110- 111.) Alla on esimerkki tehdystä aineiston pelkistämisestä ja ryhmittelystä.

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>”- - tottakai vanhempiinsa ku on jatkuvasti tekemisissä, sehän (=asenteet) menee äärettömän syvälle.”</p> <p>” Hirveen paljon se on kiinni jo sitten vanhemmista miten ne kasvattaa lapsia- -”</p>	<p>Asenteet syvälle vanhempien kautta</p> <p>Miten vanhemmat lapsia kasvattaa</p>	Vanhempien merkitys
<p>” - - asenne tahtoo mennä valtaväestön kautta lapsiin ja niin edelleen- -”</p> <p>”- - ku tuutista tulee koko ajan noit itsemurhaiskuja ja kaikkea tällasta ni kyl se varmaan vähän asenteita kärjistää- -”</p>	<p>Asenne valtaväestön kautta lapsiin</p> <p>Televisio asenteiden kärjistäjänä</p>	Globaalin ympäristön vaikutukset

Taulukko 2 Esimerkki aineiston pelkistämisestä ja ryhmittelystä.

Aineiston analyysi aloitettiin poimimalla litteroidusta tekstistä olennaisia, tutkimuskysymykseen liittyviä alkuperäisilmauksia, jotka listattiin. Listasta eroteltiin ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen kuuluvat ilmaukset sekä ryhmiteltiin samanlaisuuksien ja erilaisuuksien mukaan. Listauksen jälkeen alkuperäiset ilmaukset muutettiin pelkistettyyn muotoon, niin sanotusti ajatus kiteytettiin. Toisaalta pelkistämisen yhteydessä aineistoa karsitaan jättämällä tutkimukselle epäolennainen pois. Luokittelussa samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään sekä nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Näin ollen aineisto tiivistyy sisällytettäessä yksittäisiä tekijöitä yleisimpiin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 113). Alaluokkia muodostui ensimmäiseen kysymykseen yhteensä kahdeksan ja toiseen kysymykseen kuusi.

Ryhmittelyn jälkeen aineistoa käsitteellistetään edelleen eli abstrahoidaan. Abstrahoinnissa kielellisistä ilmauksista edetään teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. Käsitteellistämistä jatketaan niin kauan kuin se aineiston sisällön näkökulmasta on mahdollista. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 114.) Tässä opinnäytetyössä aineiston vähäisyyden vuoksi sekä aineiston kylläntymisen takia aineistossa päästiin pääluokkaan asti. Yläluokkia ennakkoluulojen lisäksi olivat integroitumisen vaikeus, apukeinot ja eriävät mielipiteet.

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Vanhempien merkitys Globaalin ympäristön vaikutukset	Ennakkoluulot	Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan käsityksiä monikulttuurisuudesta

Taulukko 3 Esimerkki abstrahoinnista integroitumisen vaikeuden suhteen sekä pääloukan muodostuminen.

Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn. Käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimustehtävään. Tärkeää on, että tutkija pyrkii ymmärtämään tutkittavia heidän omasta näkökulmastaan jokaisessa analyysin vaiheessa. Tällöin pohditaan johtopäätöksiä tehtäessä mitä asiat tutkittavalle merkitsevät. Tämän myötä luokittelujen pohjalta muodostetut käsitteet tai kategoriat ja niiden sisällöt kuvataan tuloksissa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 115.)

7 Tulokset

7.1 Käsitteet monikulttuurisuudesta

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan käsityksiä monikulttuurisuudesta Elävä kirjasto -menetelmän avulla. Tulosten perusteella Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan käsityksiä monikulttuurisuudesta olivat 1) ennakkoluulot, 2) eriävät mielipiteet, 3) integroitumisen vaikeus ja 4) apukeinot. Menetelmänä Elävä kirjasto tuki kävijäkunnan mielestä 1) monikulttuurisuuteen tutustuttamisessa ja 2) kokemusten jakamisessa. (Ks. Liite 3)

Keskustelujen pohjalta ennakkoluulot (1) muodostuivat kahden eri tekijän kautta. Tekijät pystyttiin jakamaan globaalin ympäristön vaikutuksiin ja vanhempien merkitykseen ja ne olivat selkeästi havaittavissa tutkimusaineistosta. Lukijat keskustelivat asenteiden periyymisestä sukupolvelta toiselle sekä ennakkoluulojen välittymisestä vanhemmilta lapsille. Lisäksi pohdittiin median vaikutusta esimerkiksi televisiohjelmien kautta, jossa painottui uutisoinnin yksioikoisuus ja kulttuuritiedon puutteellisuus. Myös valtaväestön asenteiden koettiin siirtyvän nuoremmille sukupolville. Lisäksi lukijat olettivat, että ennakkoluulot ovat tulleet alun perin maan rajojen ulkopuolelta valtaväestön keskuuteen. Tällä tarkoitettiin, että ennakkoluulojen muodostuminen saa edelleen vaikutteita historiassa tapahtuneesta rotusyrjinnästä ja sen muokkaamista ennakoasenteista.

”- ku tuutista tulee koko ajan noit itsemurhaiskuja ja kaikkea tällasta ni kyl se varmaan vähän asenteita kärjistää- -”

” Hirveen paljon se on kiinni jo sitten vanhemmista miten ne kasvattaa lapsia”

Päiväkirjamerkintöjen pohjalta lukijoiden ilmauksista oli myös tulkittavissa, että kyseisellä kohderyhmällä ei henkilökohtaisesti tuntunut olevan suuria ennakkoluuloja tai ennakoasenteita maahanmuuttajia kohtaan. Tätä tulosta tukevat myös tutkijoiden havainnot yleisestä myötämielisyydestä sekä neutraalista asennoitumisesta eleiden ja ilmeiden perusteella. Kohderyhmä oli keskustelujen perusteella hyvin tietoinen ennakkoluulojen olemassaolosta ja yleisyydestä monikulttuurisuutta kohtaan.

Eriäviä mielipiteitä (2) kirjojen kanssa uskallettiin tuoda esiin, mutta niistä puhuttiin rauhallisissa merkeissä. Selkeimmiksi mielipide-eroiksi keskusteluiden pohjalta nousi että nykyään on helpompaa olla erilainen ja että suvaitsevaisuus olisi kasvamassa. Siltikin osa ajattelee etnisien vähemmistöjen piiloutuvan luokittelun taakse ja käyttävän tukijärjestelmää hyväksi väärin perustein. Lisäksi kritisoitiin uskonnon käyttöä väärin perustein muun muassa väkivaltaisten tekojen yhteydessä. Havaintomerkintöjen pohjalta lukijat vaikuttivat yleisesti tyyniltä kuitenkin menettämättä mielenkiintoaan keskustelun aiheisiin. Kertomuksia kuunneltiin tarkasti ja ajoittain oli havaittavissa syvällisempääkin pohdintaa. Lukijat ymmärsivät, että eriäviä mielipiteitä monikulttuurisuudesta tulee jatkossakin olemaan, mutta niihin pystytään vaikuttamaan positiivisella suhtautumisella. Yleisesti suhtautuminen lukijoilla oli myötämielistä, mutta tiettyihin asioihin suhtauduttiin kriittisesti.

”Mä toivon niiku kulttuurillisesti, että mitä enemmän, ni sen parempi ehdottomasti.”

”Toisella tapaa vaan käytetty hyväksi- nään niiku järjestäytyneen uskonnon huonona asiana- -se on sellanen työkalu.”

Lukijat kävivät keskustelua kirjojen kanssa myös maahanmuuttajien integroitumisen vaikeudesta (3) suomalaiseen yhteiskuntaan. Kommentteista nousi selkeästi esiin huoli kommunikoinnin vaikeudesta kielitaidottomuudesta johtuen sekä valtaväestön tietämättömyys eri kulttuureista. Integroitumisen vaikeuden syynä nähtiin myös kahden kulttuurin väliin putoaminen ja siitä aiheutuvat ristiriitaiset tuntemukset. Paljon pohdittiin myös käsitteen maahanmuuttaja aiheuttamaa leimaa. Lukijat pystyivät samaistumaan maahanmuuttajien kohtaamiin sopeutumisen vaikeuksiin omien kokemusten kautta, esimerkiksi vertailemalla muuttoa paikkakunnalta toiselle. Lukijat kokivat ja ymmärsivät, että sopeutuminen suomalaiseen yhteiskuntaan ei ole helppoa ja että tietty vääränlainen kohtelu on kasvamassa. Lukijat tarkensivat, että käsite rasismi oli kuitenkin liian voimakas sana kuvaamaan ilmiötä.

”- pitäis saada omalla äidinkielellä just sen takia, koska tunnekieli on eri kunsun puhuttu kieli.”

” Et ei oo koditon, vaan kahden välillä.”

”- koska sitte ei tiedä ni tulee hirveen helposti sitte tällasii kaikkennäkösiä ongelmia.”

Lukijoiden pohtiessa maahanmuuttajien erinäisiä vaikeuksia ja ongelmia, keskusteluun tuli mukaan myös mahdollisten apukeinojen (4) miettiminen. Tärkeimpinä tekijöinä nähtiin molemminpuolinen ymmärrys ja mahdolliset muutoksen kohteet tulevaisuudessa. Painotusta saivat vertaisryhmän tuki, monikulttuurisuuden kohtaaminen ja kasvatuksen mahdollisuudet. Vanhempien ja kasvattajien ennakoasenteet nähtiin pelivarana, joilla voidaan vielä vaikuttaa lapsen asennoitumiseen. Molemminpuolisessa ymmärryksessä pohdittiin etenkin asioita itsekritiikin kautta eli omia mahdollisuuksia selvittää ulkomailla. Lukijoiden mielestä kulttuuri-tietoisuutta ja molemminpuolista ymmärrystä tulisi lisätä kulttuurien välisten kohtaamisten kautta. Tämä toimisi myös rasismia ennaltaehkäisevänä työnä. Lukijoilla oli havaittavissa huolta maahanmuuttajien asemasta ja halua auttaa ongelmien kanssa.

” Mä tavallaan ymmärrän näitä vanhempia ihmisiä et ei niil oo niinku ees edellytyksiä tajuta näitä asioita.”

”- -se just ennaltaehkäsee tätä rasismia ja muuta, ku kohtaa sen ihmisen.”

Päiväkirjamerkintöjen pohjalta yleinen suhtautuminen oli hyvin myönteistä, jopa monikulttuurisuuden lisääntymiseen kannustavaa. Tutkijoilla ei ollut havaintoja pelkotiloista tai varsinaisesta kirjojen välttelystä, mutta osa lukijoista osallistui lukuhetkeen lähinnä sivustaseurajana. Hiljaisimpia osallistujia saatiin rohkaistua mukaan keskusteluun apukysymyksillä. Mieli-piteitä uskallettiin tuoda ilmi useammin silloin kun aihealue koettiin tutuksi tai se perustui omakohtaisiin kokemuksiin.

7.2 Elävä kirjasto -menetelmän tuki

Opinnäytetyössä tutkittiin myös Elävä kirjasto -menetelmän soveltuvuutta monikulttuurisuuden sopeuttamiseen Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalle. Toisin sanoen tutkittiin, miten menetelmä tukee monikulttuurisuuden ”sisäänajoa” Espoon mielenterveysyhdistykseen, sillä toiminnassa ei ole entuudestaan maahanmuuttajatoimintaa. Vastauksia tutkimuskysymykseen haettiin sekä aineiston sisällönanalyysillä että palautelomakkeen avulla. Tutkimustuloksista kävi ilmi, että Elävä kirjasto -menetelmä tuki 1) Monikulttuurisuuteen tutustuttamisessa ja 2) Kokemusten jakamisessa. (Ks. Liite 3)

Monikulttuurisuuteen tutustuminen (1) Elävä kirjasto -menetelmän avulla lukijoiden mielestä helpotti aihealueesta keskustelemista ja nosti sen esille uudella tavalla. Luomalla oikeanlaisen ympäristön sekä mahdollisuuden eri kulttuurien kohtaamiseen koettiin hyvänä, sillä arki-

päiväisessä elämässä monikulttuurisuutta tulee harvemmin pohdittua. Menetelmä koettiin hauskana kokemuksena ja lukijat antoivat positiivista palautetta. Päiväkirjamerkinnöissä oli paljon merkintöjä positiivisesta ilmapiiristä sekä yhteisestä nauramisesta, joka viittaa humoristiseen suhtautumiseen. Luomalla ympäristö erilaisuuden kohtaamiselle, lukijat kokivat samaistuvansa joihinkin kertomuksiin. Tämän koettiin ennaltaehkäisevän esimerkiksi rasismia.

”- mutta se oli tuolla taustalla niin nyt se tuli tähän esille niiku konkretiaksi.”

” Tää oli ihan hauska.”

Jakamalla kokemuksia (2) kirjojen kanssa lukijat kokivat ennakkoluulojen hälvenevän sekä aihealueen painuvan mieleen paremmin. Ennakkoluulojen hälvemiseen vaikuttivat esimerkiksi erilaisten ihmisten kohtaaminen ja uuden tiedon lisääntyminen. Lukijoiden mielestä suvaitsevaisuutta voitaisiin lisätä informaatiota jakamalla. Lisäksi asioiden ajateltiin jäävän paremmin mieleen, koska käytännön tasolla tapahtuva kohtaaminen mahdollisti intensiivisemmän keskusteluilmapiirin ja ajattelumallin muuttumisen. Eritoten tieto eri kulttuureista kasvoi lukijoilla lukuhetkien aikana.

”- sain siitä edellisestä kerrastakin jo niin paljon ja olen ajatellut näitä ihmisiä.”

”- että tavallaan jakaa sitä informaatiota, saada ihmiset suvaitsevaisiksi- -”

” Opin ymmärtämään paremmin maahanmuuttajia.”

Espoon mielenterveysyhdistyksessä toteutetut Elävä kirjasto -tapahtumat koettiin onnistuneiksi, vaikka osalla tapahtumakerroista osallistujia oli toivottua vähemmän. Menetelmän avulla pystyttiin kuitenkin tukemaan monikulttuurisuuden sopeuttamista toimintaan tulosten perusteella. Lisäksi menetelmän kautta kävijäkunta pääsi tutustumaan monikulttuurisuuteen uudella tavalla ja jakamaan kokemuksia henkilökohtaisella tasolla maahanmuuttajien kanssa.

8 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia millaisia käsityksiä Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnalla on monikulttuurisuudesta sekä miten Elävä kirjasto -menetelmä tukee monikulttuurisuuden sopeuttamista Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan. Nämä toimivat opinnäytetyön tutkimuskysymyksinä ja aineistonkeruu menetelmänä toimi Elävä kirjasto. Tut-

kimusmenetelmänä oli osallistuva havainnointi ja kerätty aineisto käsiteltiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Opinnäytetyön kautta Espoon mielenterveysyhdistykseen ja sen kävijäkunnalle onnistuttiin tuottamaan tietoa maahanmuuttajista ja heidän kulttuuristaan. Lisäksi opinnäytetyössä on onnistuttu tietyllä tasolla sopeuttamaan kävijäkunnan asiakkaita maahanmuuttajiin uutena asiakasryhmänä tulevaisuudessa. Näin ollen Elävä kirjasto -menetelmä auttoi ehkäisemään shokkireaktiota, kuitenkin vain pienelle osalle kävijäkunnasta. Opinnäytetyön myötä verkosto- ja Espoon mielenterveysyhdistyksen ja maahanmuuttajatoiminnan välillä ei syntynyt.

Opinnäytetyön tuloksia ei voida hyödyntää yleisellä tasolla, sillä tutkimuskohteena oli ainoastaan Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijöitä. Aiempaa tutkimusmateriaalia kyseisestä menetelmästä löytyy vähän, sillä menetelmä on varsin uusi. Samankaltaisia tuloksia saivat Kotamäki & Oinonen (2009) opinnäytetyössään "Readers' perceptions of the encounter with an ethnic minority group member in living library setting", jotka tukevat tämän opinnäytetyön tuloksia. Kotamäki & Oinosen opinnäytetyössä Elävä kirjasto -menetelmä koettiin erittäin positiiviseksi kokemukseksi. Osallistujat eivät varsinaisesti tulleet kohtaamaan ennakkoluulojaan, mutta saivat lukukokemusten kautta uutta tietoa monikulttuurisuudesta ja maahanmuuttajista. Lisäksi miellyttävänä koettiin mahdollisuus vuoropuheluun vähemmistön edustajan kanssa henkilökohtaisella tasolla kirjan lukemisen sijaan. (Kotamäki & Oinonen 2009, 50-51.)

Tuloksista yllättävimmäksi koettiin osallistujien erittäin positiivinen suhtautuminen monikulttuurisuuteen tai jopa sen puolesta puhuminen. Pohjana tuloksen yllättävyydelle oli oletukset ennakkoluuloista, joita osalla kävijäkunnasta saattoi olla. Tämä perustui Espoon mielenterveysyhdistyksen työntekijöiden satunnaisiin havaintoihin useiden vuosien ajalta. Lisäksi yllättävää oli kävijäkunnan melko suuri tietoisuus monikulttuurisuudesta entuudestaan.

Suhtautumisesta yleisesti vähemmistöihin löytyy erikantaisia tutkimuksia melko paljon. Näistä mainittakoon esimerkiksi Jasinskaja- Lahden & Mähösen (toim. 2009) kirjassa "Identities, intergroup relations and acculturation" esitetty Verkuytensin (2005) tulos, jonka mukaan monikulttuurisuuden hyväksyminen on riippuvainen maan tavasta määritellä maahanmuuttoa. Yleinen käsitys maasta monikulttuurisena johdattelee positiivisempaan asennoitumiseen. Toisaalta Griffiths ja Watt (2008) totesivat, että asenteiden muodostuminen vähemmistöjä kohtaan heijastelee voimakkaasti vallitsevia poliittisia keskusteluja ja median sanomaa. Lisäksi Mähönen, Jasinskaja- Lahti ja Liebkind (toim.) tutkivat miten käyttäytymisen sääntöjen positiivinen ymmärtäminen vaikuttaa nuorten asenteiden muodostumiseen. Tulosten pohjalta todettiin positiivisten kohtaamiskokemusten olevan tarpeellisia asenteiden parantamisessa, etenkin

jos käyttämisen säännöt ymmärrettiin vähemmän positiivisena. (Jasinskaja- Lahti & Mähönen 2009, 116-117.)

Samoja suhtautumisen muodostumiseen vaikuttavia tekijöitä pohdittiin myös Elävä kirjasto - tapahtumakerroilla ja lukijoiden kommentteista on havaittavissa samankaltaisia mielipiteitä. Toisin sanoen voisi päätellä, että etenkin luomalla mielekkäämpi ympäristö asian käsittelyyn sekä yleisesti tuttu ympäristö luo positiivisempaa suhtautumista. Opinnäytetyön tuloksia tarkasteltaessa yleiskuva kävijäkunnan suhtautumisesta monikulttuurisuuteen oli ehkä liiankin positiivista. Näin ollen kriittinen tarkastelu on suositeltavaa etenkin yleistettävyyden osalta.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön myötä aiheeseen tuotettiin uutta tietoa tuomalla mukaan mielenterveyskuntoutujien näkökulmaa monikulttuurisuudesta. Lisäksi tulosten perusteella Espoon mielenterveysyhdistyksessä olisi myötämielinen asenne maahanmuuttajia kohtaan. Opinnäytetyön tulosten perusteella saatu tieto positiivisesta suhtautumisesta tukee maahanmuuttajaryhmän perustamista Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan, jolloin tämä voidaan nähdä opinnäytetyön hyötynä sekä tarkoituksen toteutumisenä. Elävä kirjasto -menetelmän hyötynä nähtiin mielekäs tapa tuottaa tietoa monikulttuurisuudesta sekä sen soveltuvuus sopeuttamiseen.

Ongelmakohtiksi opinnäytetyössä muodostui menetelmän haastavuus ja sen tuomat käytännön ongelmat. Käytössä olleesta Elävä kirjasto -menetelmästä oli tietoa ja aikaisempia tutkimuksia saatavilla rajoitetusti sekä vapaaehtoisten kirjojen saaminen mukaan oli erittäin haastavaa käytännön järjestelyistä johtuen. Vaikka menetelmä tuotti vastaukset asetettuihin tutkimuskysymyksiin, jäivät lukijoiden kommentit lopulta melko vähäisiksi. Elävä kirjasto -menetelmä tälle kohderyhmälle ei välttämättä ollut paras mahdollinen, sillä tutkimukselle tarpeetonta materiaalia kertyi liikaa esimerkiksi kirjojen pitkistä puheenvuoroista johtuen. Otollisempaa olisi voinut olla kahdenkeskiset lukuhetket ja niiden havainnointi ryhmätilanteen sijaan.

Osallistujia olisi voitu saada enemmän mukaan tehokkaammalla tapahtumakertojen mainostamisella, esimerkiksi näkyvämmillä mainosjulisteilla. Alkuperäisidean mukaan kirjaluettelon kokoaminen ja sen jättäminen paikan päälle etukäteen, olisi voinut kasvattaa osallistujien määrää enemmän. Pienet infopaketit kirjoista olisivat voineet herättää enemmän keskustelua lukijoiden osalta, sillä he olisivat voineet pohtia asioita jo hieman etukäteen. Toisaalta osalle tapahtumakerroista kirjat saatiin tietoon vasta hetkeä aikaisemmin. Virikkeinä keskustelulle olisivat voineet olla myös esimerkiksi kirjojen mukana tuomat valokuvat tai kulttuurista kertovat esineet.

Tapahtumakertoihin osallistuneilla oli yleisesti hyvin positiivinen suhtautuminen maahanmuuttajiin. Tutkijoina pohdittavaksi jää, johtuiko tämä aiemmista omakohtaisista kokemuksista maahanmuuttajien kanssa, kiinnostuksesta aihetta kohtaan vai siitä, että tänä päivänä monikulttuurisuus on enemmän esillä esimerkiksi mediassa? Lisäksi Elävä kirjasto -menetelmän tavoitteena oli mahdollisten ennakkoluulojen karsiminen. Myötämielisen suhtautumisen vuoksi voisi olettaa, että kaikista ennakkoluuloisimmat eivät tapahtumiin osallistuneet. Jatkossa voisi pohtia, miten nämä ennakkoluuloisimmat ryhmät voisi tavoittaa tai miten saada houkutelua heidät mukaan? Tämän perusteella ehdotus jatkotutkimukselle olisi tavoittamattomien ryhmien mukaansaanti ja aktivointi ennakkoluulojen hälventämiseksi.

Opinnäytetyön teoreettista osuutta olisi ollut mielekästä syventää esimerkiksi haastattelemalla maahanmuuttajaa ja näin ollen saada kuvaa heidän näkökulmastaan muun muassa integroitumisen suhteen. Monikulttuurisuus on ollut tällä hetkellä esillä mediassa, etenkin sanomalehdissä, paljon ja puhuttanut valtaväestöä hallituskoneistoa myöten. Jatkotutkimusta ajatellen, erilaisilla mielipidekirjoituksilla ja artikkeleilla saisi aiheesta kattavampaa näkemystä. Tässä opinnäytetyössä perehtyminen viimeisimpään tietoon maahanmuuttajiin suhtautumisesta jäi vähälle ajankohdan ja -rajallisuuden myötä.

Yleisesti ajatellen Elävä Kirjasto -menetelmä sopii hyvin ennakkoluulojen kohtaamiseen sekä niiden haastamiseen henkilökohtaisella tasolla. Joustavuutensa ansiosta se on sovellettavissa kaikenikäisille ihmisille sekä se voidaan järjestää aina pienistä ryhmistä lähtien jopa tuhatpäin ihmisiä kerääviin tapahtumiin. Haluttaessa kirjaluetteloa muokkaamalla voidaan tapahtumakertoja kohdistaa johonkin tiettyyn vähemmistöryhmään ja näin tuottaa tietoa enemmän yksittäisestä teemasta. Tämä lisää menetelmän monimuotoisuutta ja käytettävyyttä erilaisissa konsepteissa. Yksinkertaisuudessaan menetelmässä on niin sanottua uutuuden viehätystä, vaikka se kuitenkin vaatii hyvää suunnittelua ja organisointia järjestäjiltä.

9.1 Luotettavuus

Laadullisessa tutkimuksessa kysymykset totuudesta ja objektiivisesta tiedosta nousevat esiin hyvin nopeasti luotettavuuskeskusteluissa. Tutkimusmenetelmien luotettavuutta metodikirjallisuudessa käsitellään yleensä validiteetin ja reliabiliteetin käsittein. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, että tutkimuksessa on tutkittu luvattua asiaa ja reliabiliteetti puolestaan tarkoittaa tutkimustulosten toistettavuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 131-133.)

Jakoa reliabiliteettiin ja validiteettiin käyttää myös Metsämuuronen (2006) kirjassaan Laadullisen tutkimuksen käsikirja, missä hän kuitenkin jakaa validiteetin vielä erikseen ulkoiseen ja sisäiseen validiteettiin. Ulkoinen validiteetti tarkastelee tutkimuksen yleistettävyyttä. Tällöin

tärkeää on tutkimusasetelman pohtiminen, jossa eliminoidaan mahdollisuuksien mukaan niin monta luotettavuuden uhkaa kuin vain pystytään. Tämän lisäksi myös otannasta karsitaan pois validiteetin uhkia. Sisäinen validiteetti pohtii tutkimuksen omaa luotettavuutta. Toisin sanoen mietitään: Onko valittu teoria oikea?, Ovatko käsitteet oikeita?, Mitkä tekijät vaikuttavat luotettavuuteen alentavasti? Mitataanko sitä mitä on tarkoitus? (Metsämuuronen 2006, 48.) Lisäksi validius eli tutkimuksen pätevyys tulisi huomioida esimerkiksi kyselylomakkeiden kysymyksien asettelussa. Jotta tuloksiin ei aiheudu virheellistä tulkintaa ja tuloksia voidaan pitää tosina, ovat kysymykset oltava aseteltuna niin kuin tutkija on ajatellut ja niin, että ne vastaavat tutkittuun kysymykseen. Tulosten toistettavuus eli reliabiliteetti voidaan todeta usealla tavalla. Tästä voidaan käyttää esimerkkinä kahden arvioijan päätymistä samanlaiseen tulokseen tai jos saadaan sama tulos samaa henkilöä tutkittaessa eri tutkimuskerroilla. (Hirsjärvi ym. 2004, 216-217).

Opinnäytetyön tulokset vastaavat tutkimuskysymyksiin ja näin ollen validiteetti on säilytetty koko tutkimusprosessin ajan. Teoreettinen viitekehys perustui tutkittuun aiheeseen ja tukee näin ollen myös validiteettia. Itsessään kyseistä opinnäytetyötä on hankala toistaa täysin samalla tavalla tapahtumakertojen vapaamuotoisesta keskustelusta johtuen, mutta itse Elävä kirjasto -menetelmää on mahdollista toistaa jopa eri variaatioilla menettämättä sen ideologiaa. Tästä kertovat samankaltaiset positiiviset kokemukset aiemmin järjestetyistä Elävä kirjasto -tapahtumakerroilta raportoiduista tuloksista. Palautelomakkeen kysymyksiin on saatu tutkimuskysymyksen kannalta päteviä vastauksia, mikä myös tukee reliabiliteettia.

Lisäksi luotettavuudessa olisi hyvä käsitellä tutkijan puolueettomuutta sen suhteen, pyrkiikö tutkija ymmärtämään tiedonantajaa itseään vai suodattuuko tiedonantajan kertomus tutkijan oman kehysten läpi? Koska tutkija on tutkimusasetelman tulkitsejä ja luoja, on periaatteessa laadullisessa tutkimuksessa myönnettävä, että näin väistämättä on. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole yksiselitteisiä ohjeita, mutta siinä painottuu sisäinen johdonmukaisuus jolloin tutkimusta arvioidaan kokonaisuutena. Tutkija on velkaa lukijoilleen uskottavan selityksen aineiston kokoamisesta ja perusvaatimuksena on yhä, että tutkijalla on riittävästi aikaa tehdä tutkimuksensa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135-139.)

Opinnäytetyössä pyrittiin puolueettomaan näkökulmaan koko tutkimuksen ajan ennako-oletuksista huolimatta. Puolueettomuutta lisäsi myös kahden tutkijan suorittama havainnointi sekä aineiston analysointi. Aineiston kokoaminen on pyritty selittämään työssä ymmärrettävällä tavalla tutkimuksen toteutuksen osiossa raportoimalla toteutuskerrat. Lisäksi tutkimustuloksia on mahdollista tarkastella sisällönanalyysin taulukosta, missä ne näkyvät kokonaisuudessaan. Näin selviää tutkijoiden päättely ja aineistosta johdettu polku tutkimustuloksiin.

Luotettavuutta heikentäviä tekijöitä olivat muun muassa tavoittamaton kohderyhmä, sillä tulokset voidaan nyt nähdä liian positiivisena yleistyksen kannalta. Ryhmätilanteesta johtuen

osa ujommista osallistujista saattoi kokea hankalaksi ääneen puhumisen, jonka myötä tulokset voivat olla puutteellisia. Elävä kirjasto -menetelmän käyttäminen ei myöskään takaa asenteiden muuttumista ja lisäksi sen arviointi on hankalaa. Tämän myötä tulokset voivat olla kyseenalaisia tulkinnasta johtuen. Opinnäytetyössä on kuitenkin pyritty johdonmukaisuuteen sekä kertomaan selkeästi aineiston kokoaminen ja tutkimusprosessin vaiheet ymmärrettävällä tavalla.

9.2 Tutkimuksen eettisyys

Yleisten tutkimuseettisten ohjeiden ja tieteellisen käytännön pohjalta pyrittiin opinnäytetyössä rehelliseen ja huolelliseen toimintaan sekä avoimuuteen julkistamisessa. Tutkimus pohjautuu aiempaan alan kirjallisuuteen ja tutkimuksiin sekä noudattaa asetettuja vaatimuksia ohjeistuksen suhteen.

Hirsjärvi ym. (2004) mukaan eettisyyttä pohdittaessa tulisi tehdä tietoisia ja eettisesti perusteltuja ratkaisuita ainakin tutkimusaiheen valinnan suhteen, tutkimushenkilöiden kohtelussa sekä rehellisyyden osalta tutkimustyössä. Tutkimusaihetta valittaessa tulisi kysyä kenen ehdoilla se valitaan ja miksi tutkimukseen ryhdytään. Lisäksi huomioon tulisi ottaa aiheen yhteiskunnallinen merkittävyys. Tutkimushenkilöiden kohtelussa on erityisesti selitettävä suostumuksen hankkiminen, millaisia riskejä osallistumiseen sisältyy ja mitä tietoa heille annetaan. Epärehellisyyttä tulisi tutkimustyössä välttää kaikissa osavaiheissa. Toisin sanoen toisten tekstejä ei voi plagioida eikä toisten tutkijoiden osuutta vähätellä. Lisäksi tuloksia ei voi yleistää kriiikkittömästi eikä raportointi saa olla harhaanjohtavaa tai puutteellista. (Hirsjärvi ym. 2004, 26-28.)

Opinnäytetyö on tehty yhteistyössä Espoon mielenterveysyhdistyksen kanssa ja yhteistyö heidän kanssaan on ollut rehellistä sekä vuorovaikutus avointa. Opinnäytetyön etenemisestä tiedotettiin tasaisin väliajoin yhteistyökumppania sekä tarkistutettiin heitä koskevaa sisältöä. Lisäksi yhteistyökumppanille ilmoitettiin opinnäytetyön julkistamistilaisuudesta. Opinnäytetyötä kirjoitettaessa on käytetty tarkkoja lähdemerkintöjä sekä pidetty huoli, että täydelliset viittaukset kaikista lähteistä ja niiden kirjoittajista löytyy lähdeluettelosta. Eettisenä haasteena tutkimustuloksia tarkasteltaessa nähtiin tulosten yleistämisen vaikeus ja näin ollen tuloksia ei voitu yleistää kriiikkittömästi. Näin ollen opinnäytetyössä on pyritty tulkitsemaan tuloksia ilman kenenkään mustamaalaamista tai ryhmittelyä. Työssä halutaankin painottaa, ettei tuloksia ole tarkoitettu luettavaksi liiaksi henkilökohtaisella tasolla. Toisin sanoen, tuloksia ei tule tulkita yksilöllisellä tasolla.

Opinnäytetyössä käytettyjä palautelomakkeita käsiteltiin anonymisti, toisin sanoen käytettiin yksilöllisiä koodeja tutkittaville henkilöille, jolloin identiteetti säilyy salassa. Äänitellen-

teita varten jokaiselta osallistujalta kerättiin suostumus tallenteen toteuttamiseksi. Luvat tehtiin kirjallisena Laurea ammattikorkeakoulun virallisen lupahakemuskaavakkeen muodossa (Ks. Liite 1). Kerätty materiaali hävitettiin tutkimuksen lopettamisen jälkeen. Opinnäytetyön myötä järjestettyihin Elävä kirjasto -tapahtumakerran osallistujille kerrottiin tutkimuksen tavoitteet, menetelmä ja siihen liittyvät mahdollisesti sisältyvät riskit ymmärrettävällä tavalla. Kohderyhmälle tehtiin selväksi, että osallistuminen on vapaaehtoista. Näin luotiin kohderyhmälle turvallisuuden tunne, jolloin välttyttiin yllättäviltä ja epämiellyttäviltä tilanteilta.

Lähteet

- Allianssi Ry 2010.
<http://www.keks.fi/elavakirjasto> (5.5.2010).
- Eskelinen, L. 2006. Monikulttuurisuus - mitä se on? Helsingin kaupungin kirjasto.
http://www.helmet.fi/record=b1938802-S9*fin (19.4.2010).
- Espoon mielenterveysyhdistys Ry. 2010.
<http://www.emy.fi> (18.9.2009).
- Maahanmuuttovirasto. 2010. Suomessa vakituisesti asuvat ulkomaalaiset 2009.
<http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?article=1945> (19.4.2010).
- Abergel, R., Rothmund, A., Titley, G. & Wootsch, P. 2005. Elävä kirjasto: Järjestäjän käsikirja. Tanska: Pohjoismaiden ministerineuvosto.
- Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi, P., Ali, A., Alitolppa- Niitamo, A., Kyntäjä, E. & Quoc Cuong, N. 2001. Monietnisyys, yhteiskunta ja työ. 2. painos. Helsinki: Palmenia- kustannus.
- Gissler, M., Malin, M., Matveinen, P., Sarvimäki, M. & Kangasharju, A. 2006. Maahanmuuttajat ja julkiset palvelut. Työpoliittinen tutkimus 2006. Helsinki: Työministeriö.
- Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. 2. painos. Helsinki: WSOY.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutkija ja kirjoita. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Jandt, F. E. 2004. An introduction to intercultural communication: Identities in a global community. 4th edition. Sage publications. USA.
- Jasinskaja- Lahti, I. & Mähönen, T. (toim.) 2009. Identities, Integroup Relations and Acculturation- The Cornerstones of Intercultural Encounters. Helsinki: Gaudeamus.
- Korpi, M. 2006. Kohtaa ennakkoluulosi Elävässä kirjastossa. Koulutuskeskus Salpaus. Kaupan ja hallinnon ala. Opinnäytetyö.
- Kotamäki, A. & Oinonen, J. 2009. Readers' perceptions of the encounter with an ethnic minority group member in Living Library setting. Laurea University of applied sciences Otaniemi Espoo.
- Lepola U., Koponen H., Leinonen E., Joukamaa M., Isohanni M & Hakola P. 2002. Psykiatria. Porvoo: WSOY.
- Läketieteellinen aikakauskirja Duodecim 2007;123: Tapio Halla; Psykkisesti sairas maahanmuuttaja. (23.9.2009).
- Liebkind, K. (toim.) 2000. Monikulttuurinen Suomi: Etniset suhteet tutkimuksen valossa. Tampere: Gaudeamus.
- Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Mäkikalli, M. & Siivonen, K. (toim.) 2000. Muuttuvat asemat: Kompassi integraation arkeen. Turku: Kirja Aurora.
- Rauta, A. 2005. Selvitys maahanmuuttajien mielenterveyspalvelujen tarpeesta ja saatavuudesta. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä.

Schubert, C. 2007. Monikulttuurisuus mielenterveystyössä. Helsinki: Edita.

Simola, R. & Heikkinen, K. 2003. Monenkirjava rasismi. Joensuu. Joensuu University Press.

Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti- Journal of Social Medicine 2006/43.

Toivio, T. & Nordling, E. 2009. Mielenterveyden psykologia. Helsinki: Edita.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002 ja 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 6., uudistettu laitos. Kustannusosakeyhtiö Tammi 2009. Livonia Print, Latvia, 2009.

Turtonen, J. 2006. Mielenterveysongelmat: Mistä apua? Jyväskylä: Minerva Kustannus Oy.

Verkuyten, M. 2004. The social psychology of ethnic identity. Hove: Psychology Press.

Vilkka, H. 2006. Tutki ja havainnoi. Helsinki: Tammi.

Vuori- Kemilä, A., Stengård, E., Saarelainen, R. & Annala, T. 2007. Mielenterveys- ja päihde-työ: Yhteistyötä ja kumppanuutta. 4. painos. Helsinki: WSOY oppimateriaalit.

Liitteet

Liite 1 Suostumus tutkimukseen osallistumisesta

Liite 2 Lukijoiden palautelomake

Liite 3 Aineistoanalyysin taulukko

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Liite 1

Teemme opinnäytetyön yhteistyössä Espoon mielenterveysyhdistys Ry:n kanssa kehittämishankkeen muodossa. Hankkeen tarkoituksena on tuottaa tietoa maahanmuuttajista yhdistyksen kävijäkunnalle. Opinnäytetyö kulkee nimellä: ”Monikulttuurisuuden sopeuttaminen Espoon mielenterveysyhdistyksen toimintaan Elävä kirjasto- menetelmän avulla.” ja sen tutkijoina toimivat Laurea ammattikorkeakoulun sosiaalialan opiskelijat Antti Kärkkäinen ja Jonna Punkka.

Tietoa tutkimuskohteesta keräämme osallistuvan havainnoinnin kautta, jolloin teoria ja käytäntö yhdistyvät. Osallistuva havainnointi tarkoittaa, että tutkija osallistuu tutkimuskohteen toimintaan tutkimuskohteen ehdoilla ja yhdessä sen jäsenten kanssa ennalta sovitun ajanjakson. Osallistuva havainnointi on perusteltua laadullisissa toimintatutkimuksissa. Muistiinpanojen ja mahdollisen äänitetyn materiaalin perusteella kerätty aineisto analysoidaan sisälönanalyysillä, jolloin se saadaan tulkittavaan muotoon.

Tutkimusmateriaalia kerätään Elävä kirjasto- tapahtumien yhteydessä ja tutkimusaineisto tallennetaan äänitallenteiden avulla. Materiaali analysoidaan jälkepäin anonymisti tuloksien saamista varten. Kaikki aineisto hävitetään tutkimuksen loputtua. Tutkimustulokset tullaan julkaisemaan avoimessa seminaarissa Laurea Otaniemen toimipisteessä ja työstä jätetään kirjalliset raportit arkistoon sekä kirjastoon.

Minulle on selvitetty yllä mainitun tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuksessa käytettävät tutkimusmenetelmät. Olen tietoinen siitä, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Olen tietoinen myös siitä, että tutkimukseen osallistuminen ei aiheuta minulle minkäänlaisia kustannuksia, henkilöllisyyteni jää vain tutkijan tietoon ja minua koskeva aineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Suostun siihen, että minua haastatellaan ja haastattelussa antamani tietoja käytetään kyseisen tutkimuksen tarpeisiin. Annan myös luvan minua koskevien asiakirjojen ja dokumenttien käyttöön tässä tutkimuksessa. Voin halutessani keskeyttää tutkimukseen osallistumisen milloin tahansa ilman, että minun täytyy perustella keskeyttämistäni.

Päiväys

Tutkittavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Lukijoiden palautelomake

Liite 2

Hyvä lukija!

Tämän lomakkeen tarkoituksena on saada nopea katsaus Elävä kirjasto-tapahtuman onnistumisesta ja sen herättämistä ajatuksista. Lisäksi lomakkeella kerätään tietoa opiskelijoiden opinnäytetyön tuloksia varten. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Kiitos osallistumisestasi ja käyttämästäsi ajasta lomakkeen täyttämiseen!

1.IKÄ:

2.SUKUPUOLI:

3.OLETKO LUKENUT ELÄVÄN KIRJASTON KIRJOJA AIKAISEMMIN?

KYLLÄ

EI

4.MITÄ PIDIT ELÄVÄ KIRJASTO IDEASTA? (Ympyröi mieleisesi vaihtoehto.)

En pitänyt lainkaan 1-----2-----3-----4-----5 Pidin erittäin paljon

5.MIKÄ OLI TÄRKEIN LUKUKOKEMUKSESI?

6.MITÄ UUTTA OPIT LUKUHETKEN AIKANA?

7.MINKÄ ASIAN KOIT HAASTAVAKSI LUKUHETKEN AIKANA?

8.SUOSITTELITSITKO ELÄVÄN KIRJASTON KIRJOJEN LUKEMISTA MUILLE?

KYLLÄ

EI

Liite 3 Aineistoanalyysin taulukko

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>” Nyt on helpompi olla erilainen.”</p> <p>”En oo koskaan kokenut sellaista, että tummaihoiset ois aggressiivisempia ku suomalaiset.”</p> <p>”Mä en pelkää ketään vastaan tulijaa pelkän ihonvärin perusteella.”</p> <p>”Mä toivon niiku kulttuurillisesti, että mitä enemmän, ni sen parempi ehdottomasti.”</p> <p>” - - mun mielestä ihan hyvältä näyttää. Et aika hyvinhän me suomalaiset suvaitaan tänne.”</p>	<p>Helpompaa olla erilainen</p> <p>Tummaihoiset ei aggressiivisempia ku suomalaiset</p> <p>Ei pelkoa ihonvärin perusteella</p> <p>Kulttuurillisesti enemmän on parempi</p> <p>Hyvältä näyttää, hyvin suomalaiset suvaitsee</p>	<p>Myötämielinen suhtautuminen</p>
<p>” Moni mielenterveyskuntoutujakin käyttää hyväksi, että kun mä oon kahjo ni mä saan tehdä mitä mua huvittaa. Se ei oo kulttuurisidonnainen asia.”</p> <p>” - -joissain uskonnoissa ihmisparkoja tavallaan niitä niiku sumutetaan sen uskon varjolla tekemään väkivaltaisia tekoja.”</p> <p>” Toisella tapaa vaan käytetty hyväksi - nään niiku järjestäytyneen uskonnon huonona asiana - -se on sellanen työkalu.”</p>	<p>Käytetään hyväksi että kun on kahjo, voi tehdä mitä huvittaa</p> <p>Sumutetaan ihmisiä uskon varjolla väkivaltaisuuksiin</p> <p>Järjestäytyntä uskontoa käytetty hyväksi työkaluna</p>	<p>Kriittinen suhtautuminen</p>
<p>” - -se just ennaltaehkäsee tätä rasismia ja muuta, ku kohtaa sen ihmisen.”</p> <p>” - - tärkeä just se, että sitä omaa vertaisryhmää asuu siinä lähellä - -”</p> <p>” - -vanhemmat tai kasvattajan ennakoasenteet on vielä silloin aikamoinen pelivara loppujen lopuksi.”</p>	<p>Ihmisen kohtaaminen ennaltaehkäisee rasismia</p> <p>Vertaisryhmän asuminen lähellä tärkeää</p> <p>Vanhempien tai kasvattajien ennakoasenteet pelivarana</p>	<p>Muutoksen kohteet tulevaisuudessa</p>
<p>” Mä tavallaan ymmärrän näitä vanhempia ihmisiä et ei niil oo niinku ees edellytyksiä tajuta näitä asioita.”</p>	<p>Ymmärrys ettei iäkkäillä edellytyksiä asioiden tajumiseen</p>	<p>Molemminpuolinen ymmärrys</p>

<p>” Miten tämä helvetin uppiskainen suomalainen pystyis elämään maassa maan tavalla?”</p> <p>”- -onkse tää mun napa ainua napa maailmassa?”</p>	<p>Miten suomalainen eläisi maassa maan tavalla</p> <p>Onko oma napa ainoa napa</p>	
<p>”- - tottakai vanhempiinsa ku on jatkuvasti tekemisissä, sehän (=asenteet) menee äärettömän syvälle.”</p> <p>” Hirveen paljon se on kiinni jo sitten vanhemmista miten ne kasvattaa lapsia- -”</p>	<p>Asenteet syvälle vanhempien kautta</p> <p>Miten vanhemmat lapsia kasvattaa</p>	Vanhempien merkitys
<p>”- - asenne tahtoo mennä valtaväestön kautta lapsiin ja niin edelleen- -”</p> <p>”- - ku tuutista tulee koko ajan noit itsemurhaiskuja ja kaikkea tällasta ni kyl se varmaan vähän asenteita kärjistää- -”</p> <p>” Suurimmat osat niistä ennakkoluuloista varmaan tuli niin ku rapakon takaa.”</p>	<p>Asenne valtaväestön kautta lapsiin</p> <p>Televisio asenteiden kärjistäjänä</p> <p>Ennakkoluulot rapakon takaa</p>	Globaalin ympäristön vaikutukset
<p>” Et ei oo koditon, vaan kahden välillä.”</p> <p>”- -pitäis saada omalla äidinkielellä just sen takia, koska tunnekieli on eri kun sun puhuttu kieli.”</p> <p>” Suomesta en sano rasismi, mut tällai kuitenkin tällai vääränlainen kohtelu on kasvamassa- -”</p>	<p>Ei koditon, kahden välillä</p> <p>Tunnekieli eri kuin puhuttu kieli</p> <p>Ei rasismi mutta vääränlainen kohtelu kasvamassa</p>	Maahanmuuttajien kohtaamat vaikeudet
<p>”- - koska sitte ei tiedä ni tulee hirveen helposti sitte tällasii kaikennäkösiä ongelmia.”</p> <p>” Ja ne ennakkoluulot kasvaa sit ku ei tiedä oikeen mitään siitä, ni se jotenkuten vääristyy- - ”</p>	<p>Tietämättömyydestä helposti ongelmia</p> <p>Ennakkoluulot kasvaa tietämättömyydestä ja asia vääristyy</p>	Tietämättömyyden seuraukset

Alaluokka	Yläluokka	Pääloukka
Vanhempien merkitys	Ennakkoluulot	Espoon mielenterveysyhdistyksen kävijäkunnan käsityksiä monikulttuurisuudesta
Gloobalin ympäristön vaikutukset		
Maahanmuuttajien kohtaamat vaikeudet	Integroitumisen vaikeus	
Tietämättömyyden seuraukset		
Myötämielinen suhtautuminen	Eriävät mielipiteet	
Kriittinen suhtautuminen		
Muutoksen kohteet tulevaisuudessa	Apukeinot	
Molemminpuolinen ymmärrys		

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<p>”- että tavallaan jakaa sitä informaatiota, saada ihmiset suvaitsevaisiksi- -”</p> <p>”kokemuksien jako.”</p>	<p>Suvaitsevaisuuden lisääminen tietoa jakamalla</p> <p>Jaetut kokemukset</p>	Ennakkoluulojen hälveneminen
<p>”Saada informaatiota ja nostaa olemassa oleva aivojen taka- alalta esille.”</p> <p>”- mutta se oli tuolla tauastalla niin nyt se tuli tähän esille niin ku konkretiaksi.”</p>	<p>Informaation saanti ja asian esille nostaminen</p> <p>Aihealue esille konkreettisella tasolla</p>	Aihealueesta keskusteleminen
<p>”- se varmaan oli täs tosi kiva, että varmaan osa jää tohon pinnalle sitten.”</p> <p>”- sain siitä edellisestä kerrastakin jo niin paljon ja olen ajatellut näitä ihmisiä.”</p>	<p>Tiedon mieleenpainuminen</p> <p>Saanut paljon edellisestä kerrasta ja ajatellut näitä ihmisiä</p>	Aihealueen mieleenpainuminen
<p>” Opim ymmärtämään paremmin maahanmuuttajia.”</p> <p>” Yksityiskohtaista informaatiota somaleista ja romaneista.”</p> <p>”- tavallaan tullut aika paljonkin dataa ni se prosessointi on niiku käynnissä koko ajan- -”</p>	<p>Ymmärtää paremmin maahanmuuttajia</p> <p>Yksityiskohtaisen tiedon lisääntyminen eri kulttuureista</p> <p>Tiedon lisääntyminen ja sen prosessointi</p>	Kulttuuritiedon lisääntyminen
<p>” Suosittelen”</p> <p>” Tää oli ihan hauska.”</p>	<p>Suositus menetelmän käyttöä kohtaan</p> <p>Menetelmän hauskuus</p>	Positiivinen kokemus
<p>” Pystyi itse samaistumaan joihinkin asioihin.”</p> <p>”- se just ennaltaehkäisee tätä rasismia ja muuta, ku kohtaa sen ihmisen.”</p>	<p>Samaistuminen joihinkin asioihin</p> <p>Rasismien ehkäisy kohtaamisten kautta</p>	Erilaisuuden kohtaaminen

Alaluokka	Yläluokka	Päälouokka
Aihealueesta keskusteleminen Erilaisuuden kohtaaminen Positiivinen kokemus	Monikulttuurisuuteen tutustuminen	Elävä kirjasto- menetelmän tuki monikulttuurisuuden sopeuttamisessa Espoon mielenterveysyhdistykseen
Ennakkoluulojen hälveminen Aihealueen mieleenpainuminen Kulttuuritietoisuuden lisääntyminen	Kokemuksien jakaminen	